

SELVENSKI vestnik

Letnik XXIV.

Celovec, petek, 15. avgust 1969

Štev. 32 (1416)

Pomagajte graditi vezi med narodi!

Deželni glavar Hans Sima uradno obiskal Železno Kaplo in Sele

V okviru uradnih obiskov koroških občin se je deželni glavar Hans Sima minulo soboto mudil v Železni Kapli, medtem ko je v nedeljo obiskal Sele. Ob tej priložnosti se je deželni glavar bavil tudi z vprašanji slovenske manjšine na Koroškem, pri čemer je odločno nastopil proti nedavnim napadom na slovenske ustanove ter poudaril, da se bo odločno zavzemal za izvajanje miroljubne politike strpnosti in sožitja obeh narodov v deželi.

Deželni glavar je tudi pozdravil sodelovanje obeh občin z obmejnimi občinami v Sloveniji ter naglasil, da je tako sodelovanje v smislu oficialne politike koroške deželne vlade. Posebno je pozdravil da so na slavlju v Selah bili poleg domačih zastopnikov navzoči tudi zastopniki občin Tržiča in Škofje Loke ter skupina tržiške požarne obrambe, kar je znak tesnega prijateljskega sodelovanja med občinami tu in onstran meje. Sima je izrazil svoje veselje tudi nad tem, da je bil ob prihodu v Železno Kaplo in Sele pozdravljen v obeh deželnih jezikih.

Po pozdravnih besedah deželnega poslanca župana Lubasa so deželni glavarja v Železni Kapli pozdravile tudi skupine krajevnih kulturnih organizacij, med njimi pevski zbor SPD „Zarja“, ki je pod vodstvom Vladimira Prušnika deželnemu glavarju Simi izrekel dobrodošlico s slovensko pesmijo.

Župan občine Železna Kapla — Bela je orisal delo občine ter dosežke, ki jih je v zadnjih letih be-

ležila ter opozoril na bodoče naloge in naloge, ki jih namerava občina realizirati. Med uspehi zadnjih let je župan predvsem omenil izgradnjo poslopja za glavno šolo, izgradnjo 115 občinskih stanovanj in modernega kopalnišča ter izgradnjo občinskih cest in mostov. Do leta 1968 je občina investirala 42 milijonov šilingov, h katerim je dežela prispevala 22 milijonov. V okviru bodočih nalog občine pa je župan imenoval skrb za ohranitev in ocvrstitev gospodarskega potenciala, skrb za obdržanje obstoječih in pridobitev novih delovnih mest, povečanje turističnih zmogljivosti, izgradnjo izobraževalnih in kulturnih centrov, asfaltiranje občinskih cest ter obnovo obratovanja zdravilišča v Beli.

Deželni glavar Hans Sima je v svojem nagovoru pred občani Železne Kaple in številnimi gosti izrazil svoje zadovoljstvo spriču harmonije, ki vlada med ljudmi tega obmejnega prostora. Ta harmonija je po besedah Sime prišla do izraza tudi v pozdravnih besedah, ki so bile izrečene v obeh deželnih jezikih in v nastopu slovenskega in nemškega pevskega zbora. Ko je ugotovil, da na Koroškem še ved-

no obstajajo ljudje, ki s preživeli nacionalističnimi parolami skušajo nefili nemir, je naglasil: „Ne želimo klasifikacije. Da bomo lahko gradili boljše bodočnost, moramo za vselej premagati preteklost. Če govorimo o toleranci, se moramo sami po tem ravnati. Tudi če stojimo pred volitvami, moramo jasno izpovedati, da v manjšinsko politiko ne bomo vnašali strankarskih akcentov“. Na koncu svojega govora je deželni glavar apeliral na vse, da bi pomagali graditi mostove od dežele do dežele in od naroda do naroda, da bi v deželi na meji zagotovili miroljuben razvoj.

Manjšini pravice...

V Selah je deželni glavarja pozdravil v imenu občine in v imenu selskih gasilcev župan Hermann Velik. Kot v Železni Kapli so tudi v Selah pozdravili deželnega glavarja v obeh deželnih jezikih. Selskim gasilcem, ki so ta dan obhajali svoj praznik, je deželni glavar Sima predal nov gasilski voz, ki so ga sofinancirali deželna vlada, deželna požarna bramba in selski gasilci.

V svojem pozdravnem nagovoru je H. Velik orisal delo občine v preteklih letih in posebno omenil zgradbo novega občinskega poslopja ter prizadevanje občine za izgraditev deželne ceste iz Borovlj v Sele in zgraditev ceste preko Šajde ter napore občine, da bi izboljšala do posameznih domačij prevozna pota. Navedel je tudi dobre odnose z občinama Tržiča in Škofjo Loko. Deželni glavar Hans Sima je v svojem govoru naglasil ponovno potrebo po dobrososed-

skih odnosih in dejal, da posamezne občine s svojimi prijateljskimi stiki z občinami onkraj Karavank lepo dopolnjujejo prizadevanja koroške deželne vlade v tej smeri. Zelo pozitivno je označil zadnji obisk predsednika Izvršnega sveta Slovenije, Staneta Kavčiča, na Koroškem in poudaril, da so odkriti pogovori privedli do medsebojnega zaupanja. To prijateljstvo rodi sadove in pride do izraza posebno v dneh naravnih nesreč. Pred leti so slovenski gasilci, ki so bili na proslavi v Selah močno zastopani, pomagali celiti rane, ki jih je zadala narava pokrajinam na gornjem Koroškem.

Sima je rekel, da se že vsa leta poteguje za mirno sožitje obeh narodov v deželi in dejal, da bo to tudi še v naprej načelo njegove politike. Ko je govoril o manjšini, je menil, da naj ne prislunemo gotovim krogom, ki jim ni do mirnega razvoja v deželi, ti ljudje da ne služijo dobri stvari. Ostro je obsodil v tej zvezi izgrede proti slovenski lastnini v dvojezičnih občinah na Koroškem.

Sima je poudaril, da se mora dati manjšini tiste pravice, pi jih je sama pripravljena prevzeti in ki jih v demokratični skupnosti lahko pričakuje. Ko je govoril o državno političnih nalogah je menil, da njegove izjave glede na te naloge nekateri napačno razumejo in dejal, da vidi v tem oziru predvsem potrebo po izgradnji prevoznih žil na južnem Koroškem, s tem bi bilo mogoče poživiti gospodarstvo na tem področju, in potrebo po čim širšem izčrpanju duhovnih rezerv v vrstah mladine. Prav k drugi točki bi bilo treba pripomniti, da je deželni glavar na otvoritvi Avstrijskega lesnega sejma zahleval javno in jasno na drugem mestu lastno poslopje za Slovensko gimnazijo v Celovcu.

Občini Sele je deželni glavar obljubil še nadaljnjo izdatno pomoč. Izgradili bodo deželno cesto med Borovljami in Apačami in jo asfaltirali. Iz deželnega fonda za nerazvite predele pa bodo financirali cesto preko Šajde, ki bo prav tako asfaltirana. Sima se je zahvalil županu Veliku za njegovo delo in ga prosil, da mu s svojim zaupanjem še v bodoče olajša težko delo v prid Koroške.

Das Gewerkschaftsblatt „Der öffentliche Bedienstete“, Ausgabe Juli/August 1969, schreibt in der „Kritischen Ecke“ unter der Überschrift „Das Fingerspitzengefühl, Die Fragebogenaktion“ u. a.:

„Das Institut für höhere Studien und wissenschaftliche Forschung hat im Zusammenhang mit dem österreichischen Institut für Jugendkunde eine Fragebogenaktion gestartet. Der Stadtschulrat für Wien hat die Genehmigung für diese Aktion gegeben. Bevor wir uns mit den paar Fragen aus dieser Aktion befassen, wollen wir doch etwas festhalten. „Wenn zwei dasselbe tun, so ist das noch lange nicht dasselbe“, ein Sprichwort... das wie alle anderen seine tiefe Bedeutung hat. Was in Amerika möglich ist, was in den skandinavischen Ländern auf keine Schwierigkeiten stößt, was in der Bundesrepublik Deutschland glatt über die Bühne gehen kann, muß noch lange nicht auch in Österreich realisiert werden können... Es gibt bei uns gewisse Themen — nennen wir sie Tabus, die man entweder überhaupt nicht oder nur mit größter Vorsicht ansprechen darf. Dazu gehört das Einkommen des Haushaltsvorstandes... So ist die Situation. Und nun wird an zwölfjährige Schüler die Frage nach dem Einkommen der Eltern gestellt!!!... Die Frage der Parteizugehörigkeit fällt genauso in den Sektor der Tabus. Wie viele oder wie wenige Österreicher sind bereit, ihre politische Einstellung auf dem Präsentierteller zur Schau zu stellen?... Ist es nicht so, daß... geradezu eine Scheu besteht, sich politisch zu deklarieren, und man jahrelang neben einem Kollegen Dienst versehen kann, ohne genau zu wissen, welcher politischen Richtung er nahe steht, welcher politischen Partei er angehört... Häufig ist man doch auf Vermutungen angewiesen: „Die Müllers dürften Sozialisten, die Hubers ÖVP-ler sein, der Meier könnte allenfalls den Kommunisten nahe stehen. Was ist mit den Kratochwils und Adabes? Keine Ahnung! Die dürften nirgends dabei sein...“ So sieht doch die Situation aus. Ob es richtig oder falsch ist, daß man hier die Anonymität sucht, ist ein anderes Kapitel. Man hat anscheinend noch immer den Schrecken oder zumindest das Unbehagen aus den Jahren 1934, 1938 und 1945 in den Gliedern. Hat man bei diesen Fragen an die Schüler wirklich im Ernst die Hoffnung gehabt, eine echte Antwort zu erhalten, eine Antwort, die die tatsächliche politische Einstellung des Elternhauses deklariert?... Fragen, ob die „Juden bessere oder schlechtere Menschen sind“, ob „die Juden zuviel Einfluß und Macht in Österreich haben“, muß man geradezu als gefährlich betrachten. Selbstverständlich wird kein vernünftiger Mensch den Fragestellern böse Absichten unterstellen, aber solche Fragen an zwölfjährige Schüler richten, ist einfach unfassbar. Ist den keinem dieser Herren der Gedanke gekommen...: „Was soll denn das? Haben wir in Österreich zwei verschiedene Arten von Menschen, gute und böse, bessere und schlechtere?“

Und wie ist es in Unterkärnten? Da lebt seit Jahrhunderten, länger als die später eingewanderten Bajuwaren, die slowenische Volksgruppe, heute eine Minderheit. Seit Jahren wird von deutschnationalen Verbänden ungestraft am Lebensnerv der slowenischen Volksgruppe gesägt; sie wird diffamiert und ihren Angehörigen der Glaube an ihr Volkstum und die Liebe zu ihrer Sprache genommen oder zu nehmen getrachtet; anstatt die Minderheit tatsächlich allseits intensiv zu fördern, wird von bekannten Kreisen immer wieder die Minderheitenfeststellung verlangt (die Kärntner Slowenen wurden in der 1. Republik stiefmütterlich behandelt, unter den Nazis ausgesiedelt und ihre physische Liquidation vorbereitet — Hauptverantwortlicher: Chef des Kärntner Heimatbundes A. Maier Kaibitsch), die die 2. Republik durchführen soll; eigentlich wäre es schon an der Zeit, von amts wegen gewisse Organisationen nach ihrem Willen und nicht nach den Statuten zu behandeln und sie aufzulösen; das „Recht“ zur Anmeldung zum zweisprachigen Unterricht ist fallweise mit massivem Druck und wirtschaftlichen Sanktionen gegen den betreffenden Erziehungsberechtigten verbunden und hat im speziellen Fall das Entstehen eines behördlich genehmigten „Elternvereins“ zur Folge, dessen Aufgabe der Kampf gegen den zweisprachigen Unterricht ist; daß in den Schulen Südmärk und Burschenschaften in Mitarbeit mit Lehrern tätig sind, spricht für die Einstellung gewisser Lehrkräfte; der Kärntner Heimatdienst versendet fast periodisch an alle möglichen Stellen Eingaben gegen die slowenische Volksgruppe mit dem Ziel, gesetzliche Bestimmungen, die der Minderheit sowieso nur beschränkte Möglichkeiten bieten, zu untergraben und begründet dies damit, daß die Minderheit zu große Rechte hat; deshalb ist es, besonders wenn noch mit Vereins- und Gemeindebeschlüssen gegen slowenische Kulturveranstaltungen vorgegangen wird, fast selbstverständlich, daß diverse private slowenische Aufschriften von bisher unbekannt Tätern herabgerissen, ein Denkmal in die Luft gejagt, Wände mit slowenenfeindlichen Parolen beschmiert werden (die Sicherheitsbehörden sind rührend hilflos, sie finden keine ausreichenden Spuren, sie überwachen anscheinend keine Telefongespräche, sie schreiben keine Prämie aus).

So gesehen, ist im Sinne der zitierten Gewerkschaftszeitung das öffentliche und das geheime Bekenntnis zur Minderheit in gewissen Kärntner Orten auch ein Tabu. Auch die Minderheitenfeststellung. Die Stärke der Minderheit im Lande ist aus den Volkszählungen vor dem 1. Weltkrieg bekannt. Auch aus dem Ergebnis der Volksabstimmung 1920 und dem Kommentar eines gewiß über jeden Zweifel erhabenen V. Schumy: 22.000 Stimmen für Österreich, davon 10.000 slowenische Stimmen und 15.000 Stimmen für Jugoslawien; das ergibt 25.000 stimmberechtigte Kärntner Bürger im Abstimmungsgebiet, die damals als Slowenen anzusprechen waren. Deshalb ist es heute eine Schande, wo die Grenze keine Frage mehr ist, immer mit der Minderheitenfeststellung zu trommeln. Die Minderheit im Lande soll nicht noch weiter dezimiert werden. Und alles, was dazu angetan ist, ihr ihre Rechte zu nehmen, statt sie zu erhalten und zu sichern, ist gegen die Einheit und den Frieden im Lande gerichtet.

Borba za vzhodnoevropski trg

Ob otvoritvi letošnjega Avstrijskega lesnega sejma v Celovcu je zvezni minister za trgovino, obrt in industrijo, KR Mitterer med drugim poudaril, da Avstrija nima alternative trgovanja z vzhodom ali zapadom, v njenem gospodarskem sodelovanju mora veljati načelo intenzivacije sodelovanja z vzhodom in zapadom. Ta ministrova izjava je dokaj drugačna od izjav, ki se jih je posluževal njegov predhodnik, minister doktor Bock, ki je vedno spet — tudi ob otvoritvah sejmov v Celovcu — omalovaževal trgovino z vzhodnoevropskimi deželami in se — tudi do ekstaze — navduševal za gospodarsko sodelovanje z Evropsko gospodarsko skupnostjo.

Da je prišlo do take spremembe v oficialni trgovinski politiki naše vlade, ni nič čudnega. To je samo posledica borbe med zapadnoevropskimi deželami, da bi se, kolikor mogoče uveljavile na vzhodnoevropskem trgu. V tej borbi se je daleč pred ostale države pomaknila Zahodna Nemčija. Lani je v trgovini z evropskim vzhodom iz-

vozila blaga v vrednosti 883 milijonov dolarjev, uvozila pa ga je v vrednosti 667 milijonov dolarjev. S tem je obseg svoje trgovine s temi deželami povečala na izvorni strani za 3 odstotke, na uzadni strani pa kar za 17 odstotkov. Ta porast zdaleka prekaša porast trgovine z vzhodnoevropskimi deže-

Gospodarski odnosi med Slovenijo in Koroško

Pod tem naslovom je „Gospodarski vestnik“ v Ljubljani v svoji posebni številki, ki je izšla ob priložnosti 18. Avstrijskega lesnega sejma, objavil prispevek mag. Lojza Cukale, vodje službe za tržišče gospodarske zbornice Slovenije. Iz tega prispevka povzemamo naslednje misli:

V sodobnem svetu razvoj posameznih nacionalnih gospodarstev ne pozna državnih meja. Posebej velja to za sosedne države in še bolj za njihove obmejne pokrajine, ki so prav prehodno področje za obe nacionalni gospodarstvi. Dober primer sta nedvomno Slovenija in Koroška, katerih prebivalci se medseboj cenijo in spoštujejo gospodarske uspehe na tej in oni strani Karavank. Poleg tega jih povezujejo dobre in mednarodne izredno frekventirane prometne poti, kar vse še pogloblja njihove medsebojne interese na področju turizma, za ti dve deželi izredno pomembno gospodarske veje.

Težko bi bilo statistično ugotavljati, kakšen je obseg splošne blagovne menjave med Slovenijo in Koroško. Lahko samo rečemo, da se menjava povečuje vzporedno z naraščanjem blagovne menjave v avstrijskem merilu, ki se je s Slovenijo v desetih letih počutila. Gotovo je, da je treba pripisati največjo zaslug za to vsakoletnim sejmiskim sporazumom, ki potekajo že šestnajsto leto. Vidna manifestacija vsakoletnih dogovorov med zbornicami za Koroško, Slovenijo in Hrvaško sta sejma v Celovcu in sejma Alpe-Adria v Ljubljani, na katerih se srečujejo slovenski in koroški gospodarstveniki ter utrjujejo svoje, že tradicionalne dobre poslovne odnose. Ti sporazumi in sejmi so bili začetek novega obdobja med obema državama, ki se kaže v zelo dobrem političnem, kulturnem in gospodarskem sodelovanju. Hkrati so ponoven dokaz za trditve, da gre do gospodarski interesi pred političnimi oz. da so slednji posledica prvih. Tega so se odgovorni činitelji na obeh straneh meje v vsem povojnem času dobro zavedali in zato pospešujejo stike med gospodarstveniki obeh držav.

Predvsem pa si v tej smeri prizadevata koroška in slovenska gospodarska zbornica kot predstavnici gospodarstva. S tem namenom sta predsednika obeh zbornic podpisala julija letos sporazum o medsebojnem sodelovanju. Ta sporazum predvideva ustanovitev posebnega odbora pri vsaki zbornici, ki naj bi se posebej ukvarjal s problematiko, ki nastaja v medsebojnih gospodarskih odnosih med Slovenijo in Koroško. Zlasti pa si bosta oba odbora prizadevala za pospeševanje sodelovanja med podjetji in v ta namen pripravljata srečanja koroških in slovenskih gospodarstvenikov, na katerih bodo skupno proučevali konkretne možnosti za sklepanje poslov. Zbornici bosta na ustrezen način propagirali čim širše nastopanje na sejmih v Celovcu in v Ljubljani ter spremljali razvoj trgovine med obema deželama. Skupno bosta odstranjevali ovire, ki nastajajo pri razvoju blagovne menjave, industrijske in druge kooperacije ter izkoriščali vse možnosti za poživitev turizma na obeh območjih.

Slovenija in Koroška ter tudi Štajerska predstavljata zaokroženo turistično območje z velikimi možnostmi za nadaljni močan razvoj letnega in zimskega turizma. Ugodni klimatski pogoji in turistični objekti bi omogočali na tem področju podaljševanje sezone ob združevanju morskega in alpskega, zimskega in letnega turizma. Te neaktivirane možnosti so bile pri pristojnih koroških in slovenskih činiteljih skrbno proučene ter je zato mogoče realno pričakovati, da bodo sadovi sodelovanja v turizmu kmalu vidni.

Stalno razvijajoči se turizem na tem skupnem tipičnem tranzitnem območju, preko katerega se prelivajo turistični tokovi do morja v Jugoslaviji, Italiji in Grčiji, pa zahteva tudi izboljšanje cestnega omrežja in smotrno pove-

zavo z zahodnoevropskim cestnim omrežjem. Ta resničnost je našla svoj odmev v skupnih prizadevanjih slovenskih in koroških pristojnih organov, ki trezno proučujejo možnosti za upostavitve takšne cestne povezave med obema deželama, ki bo najbolj koristila vzajemnim gospodarskim interesom.

Ena od izrazitih možnosti za poglobitev gospodarskega sodelovanja med avstrijskimi deželami, ki meje na Jugoslavijo, torej tudi med Koroško in Slovenijo, bi bila sklenitev meddržavnega sporazuma o obmejnem blagovnem prometu. Takega sporazuma ne smemo istovetiti s sporazumom o obmejnem osebnem prometu, ki se že vrsto let izredno ugodno razvija. Značilnost sporazuma o obmejnem blagovnem prometu je namreč v tem, da bi obe državi dovoljevali v obmejnem pasu brezcarinski promet za surovine, polizdelke in izdelke na podlagi liste, kjer bi bile tiste dobrine po količini in vrednosti taksativno našteje. Tak sporazum bi bil izredno dobra podlaga za začudenje vzglednih industrijskih kooperacij v obmejnem pasu, hkrati pa bi še bolj združeval gospodarstvi obeh dežel.

Gospodarska zbornica Slovenije je s tem predlogom za sklenitev sporazuma o obmejnem blagovnem prometu naletela pri jugoslovanskih zveznih organih na polno razumevanje. Idejo o sklenitvi takega sporazuma so v različnih inačicah sprejele tudi zbornice avstrijskih dežel, ki meje na Jugoslavijo. Ob tem pa nikakor ni bilo mogoče dobiti pristanka avstrijske zvezne vlade. Odlaganje sklenitve sporazuma bi bilo nepopravljivo zamujanje priložnosti za nadaljnje poglobljanje gospodarskih odnosov ne samo med mejnimi avstrijskimi deželami, temveč tudi med Avstrijo in Jugoslavijo. Zato slovenska zbornica še vedno upa, da o tem še ni bila izrečena zadnja beseda.

DEŽELNI GLAVAR HANS SIMA:

Samo skupno delo jamči za skupen uspeh

Ob priložnosti otvoritve 18. Avstrijskega lesnega sejma je imel koroški deželni glavar Hans Sima govor, v katerem je med drugim dejal:

„Celovski sejem je izložbeno okno našega gospodarstva. Vidni uspehi so rezultat dela vseh Korošcev, hkrati pa odraz konstruktivne deželopolitične koncepcije, ki mora v prvi vrsti izpolnjevati gospodarskopolitične naloge. Kot povsod v svetu je tudi naša naloga, da obvladamo strukturne spremembe gospodarstva. Prav lesni sektor — kot prirodni gospodarski činitelj Koroške — nas sooči z važnimi problemi. Le racionalizacija produkcijskih metod in povečanje produktivnosti bo naše gospodarstvo usposobilo, da se obdrži v ostri mednarodni borbi. Zato se koroška deželna politika nenehno prizadeva, da bi v tesnem sodelovanju z delodajalci in delojemalci izboljšala gospodarsko strukturo ter tako učvrstila življenjske osnove sodeželanov.“

Ko je govoril o izpolnitvi pogojev za nadaljnji razmah narodnega gospodarstva, je deželni glavar opozoril na izgradnjo prometnih poti ter naglasil potrebo po aktivni izobraževalni politiki. **V tej zvezi je zahteval čimprejšnjo realizacijo izgradnje šolskih poslopj za Pedagoško akademijo in Realno gimnazijo za Slovence v Celovcu.** Na prisotnega prosvetnega ministra dr. Mocka pa je apeliral, da bi podprl želje koroškega prebivalstva ter se zavzel za ustanovitev univerze v Ce-

lavi, ki so ga lani zabeležile Italija, Velika Britanija in Francija.

Mimo vseh ideoloških razlik in mimo strateških konceptov NATO so zahodnoevropske dežele spoznale realnost, da je postalo razvijajoče se vzhodnoevropsko gospodarstvo faktor, ki ga ni mogoče več prezreti, še manj pa v razvoju evropskega gospodarstva zatajiti. V njihovih gospodarskih krogih je prodrlo spoznanje, da jim trgovina s temi deželami za desettleja obeta uspešno gospodarsko sodelovanje, ki pa je prav lahko najpomembnejše gibalno delitve dela in proizvodnje, ki je za procvit zahodnoevropskega gospodarstva posebej potrebna, ker so se navznotraj takorekoč do zadnjega izčrpale.

Podobna spoznanja se uveljavljajo tudi v gospodarskopolitični liniji vzhodnoevropskih dežel. Na področju infrastrukture je med njimi zlasti Sovjetska zveza sprožila proces, ki mu je v stanju zadostiti le, če išče gospodarskih kontaktov z Zahodno Evropo, se pravi z deželami, ki so industrijsko razvite in s katerimi je mogoče trgovati s trdo valuto. Vzhodnoevropske dežele se zelo zanimajo, da bi za svoje surovine, polproizvode in proizvode, dobile od evropskega zapada industrijske specialitete, ki jih jim še manjka. Zato imajo velik interes, da razširijo svojo zunanjo trgovino, ki so jo dolga leta zanemarjale. Kako so to trgovino zagnemarjale, sledi iz primera Sovjetske zveze. Obseg njene zunanje trgovine ni večji od štirikratnega zneska avstrijske zunanje trgovine, čeprav ima tridesetkratno število prebivalstva.

Avstrija v trgovini z vzhodnoevropskimi državami nikakor ni bila zadnja med zahodnoevropskimi deželami. Že takoj po sklenitvi državne pogodbe leta 1955 je prišlo do prvih zadevnih sporazumov, ki so bili medtem obnovljeni in modificirani. Zaradi tega je delež njene trgovine z vzhodnoevropskimi deželami narasel na 15 odstotkov njene celokupne trgovine, na izvorni strani celo na 18 odstotkov. Takega deleža v trgovini z vzhodom nima nobena zahodnoevropska dežela. V Zahodni Nemčiji, Italiji, Veliki Britaniji in Franciji ta delež doslej še ni prekorajčil 5 odstotkov njihove celokupne zunanje trgovine.

Upoštevajoč industrijski potencial predstavlja vendar Avstrija le majhen drobec v blagovni izmenjavi med evropskim zahodom in vzhodom. Zato leži gospodarskim krogom zelo na tem, da bi si avstrijsko gospodarstvo svoj položaj v trgovini z vzhodnoevropskimi deželami utrdilo in da bi obseg te izmenjave blaga povečalo. To ni le pokazala izjava ministra Mittererja v Celovcu, marveč je to zlasti pokazal njegov nedavni obisk v Moskvi na čelu delegacije za pripravo trgovinskega sporazuma med obema državama za petletje 1970—1974. Pokazal pa je to tudi sporazum o dobavih zemeljskega plina iz Sovjetske zveze, ki je med drugim omogočil, da bo Avstrija v triletlju 1968—1970 svoj izvoz v Sovjetsko zvezo lahko povečala za 115 milijonov dolarjev,

lovcu. „To zahtevo na zvezno vlado“, je menil deželni glavar, „po eni strani opravičujejo splošne zahteve modernega časa, po drugi strani pa rezultati lastnih naporov. K temu nekaj primerov:“

Od leta 1950 je bilo na Koroškem ustanovljenih 129 industrijskih podjetij z 8000 novih delovnih mest. Od dohodka obrtnega gospodarstva, ki je leta 1964 znašal 8 milijard šillingov, je odpadlo 42 % na industrijo. Izkoriščanje naših pokrajin preko tujskega prometa je avstrijskemu narodnemu gospodarstvu prineslo velike koristi. Od leta 1956 je število nočitev poraslo od 3,6 milijona na 12,6 milijona. Tudi zimsko sezono postopoma izgrajujemo ter smo v pretekli zimi beležili že 820.000 nočitev. Tudi naše gradbeno gospodarstvo dosega velike uspehe, o čemer pričajo dosežki na področju izgradnje avtoceste in elektrarn.“

Deželni glavar je zaključno naštel naslednje bodoče naloge:

- Dosego avstrijskega povprečja v pogledu na finančno in gospodarsko moč;
- Izboljšanje kvalitete turističnih storitev;
- Boljši izkoristek kapacitete gradbenega gospodarstva;
- Tesno sodelovanje na vseh področjih gospodarstva s Slovenijo in Furlanijo-Juljsko krajino in
- Ustanovitev novih ter razširitev obstoječih industrijskih obratov.

POŠIROKEM SVETU

RIM. — Manjšinska vlada krščanskih demokratov, ki jo je sestavljal Mariano Rumor je minulo nedeljo v spodnjem domu italijanskega parlamenta osvojila zaupnico. Med 630 poslanci je znašala Rumorjeva večina samo 40 glasov. Rumorja sta podprli obe socialistični stranki. Mala republikanska stranka se je vzdržala glasovanja. Senat, ki ima 322 članov bo o Rumorjevi vladi glasoval predvidoma še ta teden.

WASHINGTON. — Združene države Amerike nameravajo opozoriti Sovjetsko zvezo na možnost, da bi prenehali izpopolnjevati najsodobnejšo vrsto „atomskih šrapnelov“. To naj bi pomagalo ustaviti tekmovalnost v oboroževanju. Uradno so sporočili, da je razprava o odlogu tega orožja na pomembnem mestu ameriškega dnevnega reda, ki so ga pripravili za pogovore o nadzorstvu nad oboroževanjem Sovjetske zveze. Predsednik Nixon je o tem obvestil Moskvo preko sovjetskega veleposlanika Dobrinina.

BERLIN. — Zunanji minister Vzhodne Nemčije je generalnemu sekretarju OZN U Tantu poslal pismo in spomenico o razvoju in proizvodnji kemičnega in bakteriološkega orožja v Zahodni Nemčiji. Pozval je U Tanta, naj sproži akcijo, da bi Zahodna Nemčija prenehala izdelovati tako orožje in da bi Združene države Amerike odstranile bojne strupe iz Zahodne Nemčije. Winzer je v spomenici tudi opozoril, da so Združene države Amerike uskladiščile na ozemlju Zahodne Nemčije strupene pline. To so potrdile tudi zahodnonemške oblasti, ko so sporočile, da ZDA shranjujejo določene količine tega plina v Zahodni Nemčiji.

ZENEVA. — Predsednik odbora mednarodnega Rdečega križa Naville je izjavil, da je položaj v Biafri zelo hud, zlasti od 1. julija dalje. Dejal je, da tu od lakote vsak dan umre 100 otrok. Kmalu bo število doseglo 1000 pa tudi na desetisoče dnevno. Naville je nadalje izjavil, da so delovni pogoji za mednarodni Rdeči križ težavni in da je to prav za prav vse, kar je mogoče povedati.

MOSKVA. — Sovjetski tisk poroča, da se je v Haborovsku končalo 15. zasedanje sovjetsko-kitajske komisije za ureditev plovbe po obmejnih rekah Amur, Ussuri, Arguni in Sungača in po jezeru Hanka. Sovjetski in kitajski predstavniki so podpisali protokol, kjer so precizirali dogovor o nekaterih ukrepih, ki jih bosta obe strani uresničili leta 1969, in sicer glede navigacije in izkoriščanja plovbe na omenjenih odsekih.

BUKAREŠTA. — Kongres romunske komunistične partije je sprejel predlog komisije, po katerem bodo število članov centralnega komiteja povečali od 193 na 285. Od tega je 120 kandidatov za člane centralnega komiteja. Število članov revizijske komisije se je prav tako povečalo in sedaj šteje komisija 45 članov, prej pa jih je imela 22. Kongresu so predlagali 384 kandidatov za 330 mest v centralnem komiteju.

PRAGA. — Predsedstvo češkoslovaške narodne fronte je izdalo sporočilo, v katerem poudarja, da je v interesu češkoslovaških državljanov, da žive in delajo v miru in da želi narodna fronta učinkovito pripomoči k ureditvi razmer v Češkoslovaški. Vodstvo narodne fronte opozarja na svojo podporo pozitivnim elementom pojanuarske politike; poudarja pa, da so lanskoletni dogodki pokazali, da so v Češkoslovaški aktivne sile, ki za lastne cilje izrabljajo poštna prizadevanja delovnih ljudi v državi.

BOSTON. — Ameriški list „Record“ piše, da je tožilec iz Massachusettsa Edmund Dinis poslal v Pensilvanijo svojega pomočnika, ki naj bi sprožil zakonsko preiskavo v zvezi z ekshumacijo in avtopsijo Mary Jo Kopechne, ki je zgubila življenje v avtomobilski nesreči senatorja Kenedyja. Sporočajo, da starši Kopechnejeve nasprotujejo ekshumaciji hčere, ki je bila pokopana v rojstnem kraju v Pensilvaniji.

WASHINGTON. — Mednarodni monetarni sklad se je v začetku tega tedna zedinil o razvednotenju francoskega franka. V kratkem sporočilu, ki so ga objavili po sestanku na sedežu monetarnega sklada, je rečeno, da se sklad strinja z razvednotenjem, ki ga je predlagala Francija. S tem je začel veljati novi paritetni tečaj — 5,55419 franka za en ameriški dolar.

MOSKVA. — V Sovjetski zvezi so konec minulega tedna z močno nosilno raketo izstrelili avtomatsko vesoljsko postajo „Zond 7“. Z njo nameravajo nadalje raziskati Luno in prostranstvo okrog tega zemljskega satelita, fotografirati Lunino površino in preiskusiti izpopolnjene sisteme v vesoljski postaji ter konstrukcijo raketnega vesoljskega plovila.

Po treh letih je izšla na Koroškem spef kulturna revija „mladje“, tokrat kot dvojna številka 7—8. Okusno jo je opremil uspešni slikar Gustav Janusch, ki je pred kratkim razstavljal na Dunaju v galeriji „Autodidakt“.

To „mladje“ je, kot pravi glavni urednik Florian Lipusch v „napotilu“, „kratkotrajna kulturna žetev zadnjih treh let.“ Za tri leta je to sicer skromna žetev, spričo velikega „umetniškega potenciala“ koroških Slovencev, spričo dolge vrste „samostojnih in plodovitih ustvarjalcev“, za eno številko pa je to kljub vsemu resnični izraz „duhovne ustvarjalnosti, revolucionarne pridnosti in temeljitosti.“

Dobro polovico številke so mladjevcji posvetili dvem največjim sramotam in blamažam koroških Slovencev v zadnjih letih, namreč programu Narodnega sveta koroških Slovencev (NSKS) ter Tomažičevemu in mohorjanskemu Korotanu na Dunaju, ki sta obe privedli do Inzkovega padca.

Florian Lipusch analizira v dolgi razpravi „Kako daleč je od načel do dejanj“ vse okoliščine, v katerih je nastajal in zagledal luč sveta program Narodnega sveta, ter prikazuje simptome, „ki so v posebnem omogočili izid takšne narodnopolitične plaže“. Če Lipusch trdi, da je „slepo zaupanje v vodstvo, brezpogojno kimanje ukrepom predsednika zadobilo s programom „hud udarec in postavilo NSKS na življenjsko preizkušnjo“, mu morem samo prirediti. O smislu „programa“ pa se Lipusch sprašuje: „Je bil ‚program‘ potemtakem svetli potizkus narodnega mesije ali vsaj mesijanskega domišljavca ali pa čisto profano politično manevriranje? Kamor koli ga uvrstimo, se račun ne izide.“

Čeprav nočem zmanjšati v celotni zadevi krivde prejšnjega predsednika dr. Inzka, sem slej ko prej prepričan, da so sokrivi vsi tedanji odborniki NSKS, ker verjetno sami niso vedeli, zakaj so sploh bili odborniki.

„Spremembe so se pričele pri osebah in bodo morale končati pri reviziji načel za narodno delo“, pravi Lipusch dalje. Do danes o tem ni duha ne sluha in ljudje se že začenejo spraševati, čemu so sploh izvolili novega predsednika NSKS. Čeprav bo dr. Vospernik že kmalu leto dni predsednik, še ni pokazal nobene take dejavnosti, ki bi opravičila lansko spremembo v vodstvu NSKS.

Dobro je Lipuschu tudi uspelo pokazati, da se ima Narodni svet sicer za krščansko organizacijo, ki hoče stati na najvišjem braniku krščanstva, v resnici pa da nima nič skupnega s pravim krščanskim naukom. Zato se tudi ni bilo treba čuditi nobenemu koroškemu Slovincu in tudi nobenemu, ki Narodni svet količkaj pozna, „da je najbolj ‚krščanski‘ program, kar so jih doslej koroški Slovenci sestavili, v nasprotju z marsikaterim koncilskim naukom, v nasprotju s svojo najvišjo predstojnico, Cerkvijo“. Zato tudi ni presenetljivo, če „program“ ne govori nikjer o „manjšinskem poslanstvu“, pač pa o „krščanskem poslanstvu“. Tako je ta „program“ samoumevno ostal na „ravni delikatnih napotkov za družinski okvir“, ker ne upošteva manjšine kot celote, temveč „poudarja to, kar koroške Slovence razdvaja“, o resničnih problemih koroških Slovencev pa nikjer ni duha ne sluha.

Zanimive so tudi Lipuschve ugotovitve o programski diskusiji. Naš tednik je sicer na veliko oznanil in „javno zagotavljal“, da bo objavljen vsak stvarni prispevek, ko pa je stvar postala resna, je slisnil rep med noge in objavil to, kar mu želočca ni moglo pokvariti. Več kot tri četrti objavljenih prispevkov pa da je bilo „slepomišenje“.

Posebnost nenavadnih pojavov v programski diskusiji pa vidi Lipusch v tem, da se je pisec „programa“ dr. Inzko kar „sam oglašil iz te javnosti in ne samo diskutiral, doprinal, ocenjeval, kar je ležalo v obliki „programa“ pred njim, temveč prispeval kar levji delež vseh diskusijskih člankov“.

Ob koncu postanejo Lipuschve besede naravnost preroške, ko pravi, da bo prišel čas, ko se bodo morali koroški Slovenci približati samemu sebi in bo namesto dveh tednikov izhajal en list, „ki bo urejevan od različnih strank in bo prinašal necenzurirane prispevke izpod peres vseh koroških Slovencev namesto preplankanih, v bistvu nam tujih poročil“.

Da se bo to v doglednem času zgodilo, o tem je prepričan tudi pisec teh vrstic, ker nesmiselnost dveh slovenskih taborov na Koroškem postaja vedno bolj očitna. Mladi rod ne pokaže zanimanja in

no tudi rožni venec molili s katoliškimi fanti, da bi jih lažje zapeljali. Kako je izgledala njihova pobornost potem, ko so prišli na oblast, veste sami“. Ko je P. Tomažič pozneje hodil pri slovenskih oblasteh v Ljubljani in pri drugih ustanovah, kjer je prosil za podpore, je te stavke verjetno že bil pozabil. Drugače ne bi mogel povsod zagotavljati, da bo Dom ravnotako nadstrankarski kot je Klub. Samo tako je tui razumljivo, zakaj se je P. Tomažič obrnil na Klub, naj piše Bojanu Lubeju, predsedniku Komisije za zamejska vprašanja pri Izvršnem svetu SR Slovenije, da podpira prizadevanja P. Tomažiča za zgraditev Korotana na Dunaju. (točka 16)

Točka 27 nam predoči, da P. Tomažiču nobeno sredstvo ni bilo pre slabo, da bi uničil Klub. O tem pričča njegov načrt za ustanovitev „Slovenskega akademškega društva Korotan“ (SAD Korotan), ki ga

avgusta lani? Do grla so že sili koroški Slovenci tega sprenevedanja in vsega tistega smešnega, klavrnega slepomišenja, češ pripravljene smo urediti vse zadeve. Gabi se jim prazno besedičenje ozkotirne in v mistično temo zatelebane „narodne elite“. To je trapasta otročja koroška igra! Čemu naj služi šestnadstropna „slovenska“ bajta na Dunaju? Ali je manjšina res že tako slaba, da si Mohorjeva družba lahko vse dovoli? Od vsega začetka je bilo nekaj gnilega v korotanskem početju! Če je Mohorjevi in Tomažiču res nekaj do široko opevanih „narodnih idealov“, zakaj do danes še niso izvajali nobenih konsekvenc? Čemu gradijo in kupujejo hiše, če mladina v njih ne sme delovati? Tako početje ne koristi nobenemu, najmanj pa koroški manjšini pet minut pred polnočjo. Čas je, da Mohorjeva družba pomete svoj umazani prag, preden ne bo prepozno. Korotan je najboljšje

Ungar. Gustav Brumnik, Mirko Messner ter Stefan Pinter pa so prevedli iz nemškega časopisa „Werkhefte, Zeitschrift für Probleme der Gesellschaft und des Katholizismus (XXII/9/sept. 1968) tretji del razprave „pacem in uteris“ (mir v maternici) „Naravno pravo proti človekovim pravicam“, ki sta ga objavila v omenjeni reviji Johannes Gorlas in Gerd Hirschauer. Ta članek se bavi kritično z encikliko „Humanae vitae“ (O omejevanju rojstev) papeža Pavla VI.

V gosteh je tokrat v „mladju“ Osami Ikeuchi, docent za germanistiko na univerzi Kobe na Japonskem, s parodijsko dokumentacijo „vodnik skozi Tokio iz leta 1724“.

Razen teh člankov, o katerih smo doslej govorili, je del te številke „mladja“ posvečen tudi leposlovju in slikam.

Gustava Januscha srečamo kar kot umetnika in pesnika. V primeru s slikami, ki jih je objavil v zadnji številki „mladja“, je opaziti, da se je v svojem umetniškem ustvarjanju priboril do lastnega stila in da z Omanom daleč prekaša več ali manj neizrazite slike poklicnih oz. nepoklicnih mladjevskih slikarjev („mladje“ prinaša namreč tudi slike Feliksa J. Bistra, Ernsta Arbeitsteina ter Zorke Weiss). Januschve slike so izrazite, njegove osebe nam dajo čutiti svojo usodo, nam odkrivajo svoje misli. V nasprotju s svojo umetniško naravo se Janusch kot pesnik raziga ob sestavljanju svojih kitic, bodisi da jih je zabeležil ob mislih na svojo rajno mater, bodisi da iz tihega hrepenenja po „življenju“, „pomladi“, ali „cvetju“.

Poleg Januscha so objavili pesmi tudi Niko Darle, Koko Kikel, Valentin Polanšek in Andrej Kokot, v čigar liriki srečamo celo vrsto metafor, primerov in slik iz narave. Njegove besede so tako dobro izbrane, da nam ne posredujejo samo situacijo, temveč jo tudi živo podajo s svojim zvokom. („Toda odmev železnih src je vedno enak, je vedno enak, je vedno enak...“)

Boro Kostanek je tokrat prispeval zanimivo črtico „slačenje“, ki v nji obračuna s plesnobo in zatohlostjo zavoda za duhovniške poklice. Če jo človek prebereš, ugotoviš, da je Boro Kostanek kljub nekaterim jezikovnim spodrslijajem opustil svoj bluf, svoje igračkanje s slovenskimi besedami, da prikazuje spef pomembno življenjsko stvarnost. Boro Kostanek je po dolgem času spef iskren, njegova izpoved je postala resnična. Lotil se je življenjskega problema, moralnih konfliktov, ki nastanejo v mladem človeku, ki mora živeti v „izdelovalnici idealov“, ki skriva pod plaščem „krščanske morale“ hinavščino ter dvojno moralo, v kateri se mora odreči lastni osebnosti in tako postane duhovna pokveka.

Boro Kostanek piše s tolikšno osebnostno prizadetostjo in izpovedno iskrenostjo, da Mrč ne more ostati tuji, neznani Mrč, temveč Boro Kostanek sam odpre pred bralcem knjigo svojega življenja.

V slikanju psiholoških momentov, moralnih in etičnih konfliktov ima Boro Kostanek izpovedno moč. Tu bi moral nadaljevati. Kjerkoli je Boro Kostanek osebno prizadet, postane zanimiv, njegov jezik pa krepak: „Poslal se je na tisto zakajeno izdelovalnico idealov, kot je bil zavod“. Tiščal je od sebe deske cerkvene klopi, ki jih je čutil na lakti, na kolenih in v riti.“

Preteklost marijanišča je še močno zakoreninjena v njem, čeprav piše: „Ubil je zavod v svoji duši“. Na drugem mestu pa sam prizna: „Tvegal je zamero v domači hiši in pri žlahti, ugled med kolegi, pri sebi pa stud in grozo, ki se ju do smrti ne bo mogel več otresti.“

Mihael Kulnik

TRIBUNA BRALCEV - TRIBUNA BRALCEV - TRIBUNA BRALCEV - TRIBUNA BRALCEV - TRIBUNA BRALCEV - T

Nekaj misli o in ob „mladju 7-8“

tudi ne čuti potrebe, da bi se pridružil enemu izmed njih. Šel bo pot, ki jo je nakazala najnovejša številka „mladja“, v kateri vsak sodelavec odgovarja sam za vsebino svojih člankov. Tudi v narodnem oziru bo odločalo konstruktivno delo brez desničarskih ali levičarskih primeskov.

Lipuschev drugi prispevek „kulturni fragmenti“ so izvlečki iz njegovih predavanj na študijskem seminarju Kluba slovenskih študentov na Dunaju, dne 5. sept. 1968 na Brnci. Tudi ta ima slično jedro. Koroški Slovenci bi lahko veliko bolj razvili svojo kulturo, če ne bi „venomer vlačili škripajoči ideološki cekar po koroških vaseh in ga nastavljali ljudem pod nogo“. Pisec z veseljem ugotavlja, da si Lipusch tako dosledno prizadeva za skupno pot koroških Slovencev, ki edina kaže na uspeh pri mlajši generaciji. Zakaj zastopniki naših organizacij tega nočejo uvideti? Zakaj so tako priklenjeni na okostenele tabore? Dokler ne bomo našli poti vsaj do skupne kulturne centralne organizacije, ne bomo prodrli do bistva naše kulture.

Srečko Rožan je pripravil pod naslovom „klub in korotan“ zelo obširno „dokumentacijo odnosov med Klubom slovenskih študentov na Dunaju in Visokošolskim domom „Korotan“ v 100 slikah“, ki obsega kar 50 strani. Ni treba več na široko pisati o razvoju odnosov med Klubom in P. Tomažičem ter o težavah, ki jih je P. Tomažič delal skozi vsa leta Klubu slovenskih študentov. Dokumenti govornijo jasno govorico in bralec „mladja“ sam lahko presodi, v kakšni atmosferi so morali delovati in študirati koroški visokošolci na Dunaju. Iz objavljenih dokumentov se jasno razvidi, kako se je Klub sprva z navdušenjem vključil v akcijo za Korotan, toda potem, ko so pobirali sadove, ga je P. Tomažič kratkotalo porinil proč.

Zanimivi sta predvsem točka 5 in 6, ki pričata o tem, kako je P. Tomažič v resnici mislil o nadstrankarstvu Kluba, ko je zapisal: „To neopredeljenost bi rajši imenoval brezidejnost in breznačajnost“. „Vmesne poti ni“, je dejal Ivan Tomažič in svaril „slovenske katoliške študente na Dunaju“ takole: „Ne pozabite, da so komunisti med voj-

je predložil slovenskim študentom dne 29. 1. 1966. Višek je dosegel ta temni načrt s tem, da je P. Tomažič znižano mesečnino hotel pridobiti tiste študente, ki bi bili „pripravljene sodelovati z Domom v okviru SAD-a“. Ta njegov račun se ni mogel iziti. Slovenski koroški študent je kljub dragemu življenju na Dunaju rajši plačal polno mesečnino za svojo sobo kot pa pristopil za znižano mesečnino k Tomažičevi organizaciji. Bralec „mladja“ naj sam oceni, kdo je igral v korotanski zadevi umazano igro.

Čeprav mnogi niso imeli poguma, da bi obsodili zadržanje P. Tomažiča, je pesnica Milka Hartman to napravila in v posebnem pismu KSŠ iskreno zapisala: „Ta način je nemogoč, skrajno žaljiv — sadističen. Kje se je č. mož učil vzgojslovja ozir. take diktature?!... Da pa Korotan potrebuje drugačnega vodstva, je jasno dovolj“. (točka 88)

Tudi objavljene slike so neizbrisljive priče korotanskih dogajanj. Zanimivo je ugotoviti, da vidimo na njih ljudi, ki so v prvih vrstah demonstrirali proti razmeram v Korotanu, v prihodnjem šolskem letu

OPOMBA UREDNIŠTVA

V rubriki „Tribuna bralcev“ objavljamo od časa do časa dopise bralcev našega lista, pri tem pa izrecno ugotavljamo, da v posameznih prispevkih izraženo mnenje ni nujno tudi mnenje uredništva.

pa so spef pridno stanovali v njem, čeprav sta Klub in KDZ apelirala na vse slovenske študente, naj gre do v Korotan šele po ureditvi razmer. Torej tudi med mlado generacijo najdemo ljudi, ki se — nočem govoriti o značajnosti ali neznačajnosti — obračajo pač tja, kamor ravno ugodnejši veter pihal

Da celotne sramote do danes niso uredili, temveč so jo postavili v status quo, je zasluga lastnika Visokošolskega doma, Družbe sv. Mohorja v Celovcu. Komu so koristile lepe besede v Šmihelu 18.

merilo za to, koliko ima Mohorjeva družba še narodne in krščanske vesti. Tudi koroški Slovenci se ne bodo dali zmeraj voditi za nos.

Feliks J. Bister je objavil pod naslovoma „koroški politični položaj ali ekspozice za skupni narodni credo“ ter „Slovenec med vzhodom in zahodom“ dva govora, ki jih je imel na 5. študijskem seminarju KSŠ na Brnci in na študijskih dnevih 1968 v Dragi. Njegove ideje so sicer pozitivne in konstruktivne, so pa premalo konkretne in vse preveč obložene z raznimi psalmi in pesmicami, tako da dobijo nehoti prizvok patetičnosti. Bister sicer poudarja, da „v takem položaju, ko slišimo vsakodnevni kašelj naše koroškoslovenske družbe, ki je težko obolela na srcu, pljučih in možganih, ni časa za zgodovinske poglede, za akademske analize“, a kljub temu rad zaide v zgodovino in ne pokaže jasne poti iz te „naše zmede, naše tragike“. Da je tudi on prepričan, da imamo koroški Slovenci samo še v skupni poti nekaj upanja je razveseljivo. Pripomnil bi samo, da bomo morali seveda tudi izdelati konkretne načrte za to našo skupno pot, da se na nas same ne bo mogel zvrniti sum besedičenja in fraz.

Koroški rojak Dušan Nendl, ki živi v Aachenu, razglablja o „propadu parlamentarizma“ in skuša dognati, da razvoj v sodobnem svetu gre proti političnim strankam in da v vedno večji meri pridobiva moč „neodvisni posamezniki, ki so si našli možnost, da se jih sliši v širši javnosti“. Isto smo ugotovili pravzaprav tudi na Koroškem o propadu dveh slovenskih taborov. Tudi tukaj sta odpor mladine proti starim blokom na eni strani ter živo zanimanje za narodnostne probleme na drugi strani postala zelo očitna.

Vsi drugi prispevki so deloma napisani v nemščini, deloma pa prevodi iz nemščine. Tako je objavljen v „mladju“ referat generalnega sekretarja Avstrijske lige za človekove pravice, dr. Ericha Körnerja „Individueller oder kollektiver Minoritätenschutz“ ter prevod članka „krščanstvo — garant ali ovira človekovih pravic“, ki ga je napisal dunajski prelat, msgr. dr. Leopold

Lovro Potočnik sedemdesetletnik

bilantu čestitamo, pregledamo njegovo življenjsko pot in ga tako predstavimo javnosti.

Lovro Potočnik je vse svoje življenje posvetil našemu narodnemu bontonu in je kot tak poznan ne samo v njegovi domači okolici, temveč po vsej naši deželi in preko njenih meja, še zlasti v Sloveniji. Na tem odmerjenem prostoru ne moremo naštetih del, ki jih je Lovro Potočnik v svojem življenju doprinesel in jih še doprinaša za uspešen razvoj naše narodne skupnosti, predvsem na področju prosvete. Življenjska pot Lovra Potočnika je tako obširna, da bi na-

polnila obsežno knjigo o njegovem delu, o delu, ki ga je posvetil svojemu narodu. Že v rani mladosti se je vključil v prosvetno življenje v domačem društvu, kjer je deloval kot organizator raznih prosvetnih prireditvev. Na njegovi življenjski poti ga ne srečamo samo v domačem društvu, temveč tudi v odgovornih funkcijah pri osrednjih organizacijah koroških Slovencev, pri katerih še danes sodeluje z vsemi svojimi življenjskimi izkušnjami kot odbornik in iskren svetovalec. Lovro Potočnik ni sodeloval samo v prosvetnih in političnih organizacijah koroških Slovencev, velike zasluge ima tudi na področju slovenskega združništva, saj je bil med soustanovitelji pliberške zadruge. Posebno moramo poudariti njegovo publicistično delo, kateremu je posvetil vsa leta po drugi svetovni vojni, ko je kot urednik našega lista sooblikoval javno mnenje v naši narodni skupnosti vse do svoje upokojitve. S tem ne mislimo reči, da je Lovro Potočnik šel na zasluženo počitek. Še vedno marljivo sodeluje kot redni dopisnik v našem listu.

To še ni vse, kar moramo zapisati. Pisati o delu in življenju tako plodovitega in vsestranskega narodnega delavca, kot je Lovro Potočnik, bi se verjetno ustrašil celo izkušen kronolog. Najbolj pa bi o tem lahko pisal naš jubilar sam. A vsi vemo, da Lovro Potočnik ni človek, ki bi šel na zapeček beležit svoje spomine, (čeprav bi to bil kos naše skupne zgodovine; vemo, da je tega sposoben!) marveč kljub visoki starosti še deluje v središču dogajanja našega narodnega pokreta in kot predsednik Slovenskega prosvetnega društva „Edinost“ v Pliberku in še v raznih drugih funkcijah prispeva svoj delež našemu kulturnemu in političnemu življenju.

Za vse to delo smo jubilaru Lovru Potočniku iskreno hvaležni, ker vemo koliko truga je vložil v to delo, da ne govorimo koliko je ob vsem tem žrtvoval in imel gmotnih izgub. Prepričani pa smo, da se je Lovro Potočnik vedno zavedal; da se ljubezni do svojega naroda ne da plačati in da tudi imetje človeku ne prinese vselej zadovoljstva. Človek pač mora imeti tudi svoj ideal in cilj,

V soboto, 9. avgusta je Lovro Potočnik obhajal svoj 70. rojstni dan. Ob takih prilikah je navada, da ju-

Velik uspeh lutkovnega odra

Kot smo že poročali, je Slovenska prosvetna zveza tik pred zaključkom šolskega leta priredila tečaj za lutkovni oder, katerega se je udeležilo okoli petnajst dijakov.

Delo je v začetku bilo zelo težavno, saj so tečajniki pod strokovnim vodstvom vodje lutkovnega odra v Mariboru Danila Vranca in Olge Štefančič morali izdelati vso opremo od lutk do scene in odra. Poleg tega po so morali pridno študirati prvo zastavljeno igrano „Težave Peteršiljkove mame“. Kljub temu, da je lutkovni oder pri nas na Koroškem popolnoma nova vrsta prosvetne dejavnosti in so nekateri upravičeno dvomili v uspeh, so študentje marljivo in vztrajno vadili in se pripravljali na prvo predstavo.

Z veseljem lahko zapišemo, da trud ni bil zaman in da se bo ob vsaki nadaljni predstavi še stopnjeval. To sta pokazali prvi dve predstavi v Št. Janžu in v Šmihelu. Igralci oziroma lutke so že v prvem dejanju dobile stik z otroki. Ta se je stopnjeval od prizora do prizora, nastal je pravi dialog med otroci in lutkami. Pavliha, ki je v igri glavni junak, je takoj osvojil mlade gledalce. Otroci so z vso vnemo pomagali Pavlihu pri reševanju „Težav Peteršiljkove mame“.

S tem je dosežen namen lutkovnega odra, ki naj vzgojno vpliva na mladino, zlasti predšolsko. Tudi igralci dobivajo od predstave do predstave večje veselje in zadoščenje, kar je za nastopajoče prav tako potrebno, kot za gledalca.

Mislimo, da je lutkovni oder nova pot v naši prosveti. Nudi namreč našim najmlajšim, katerim doslej nismo posvetili pozornosti, zabavo v materinem jeziku. To je velika pridobitev v naši kulturni dejavnosti. Če je predstavo v Št. Janžu in v Šmihelu obiskalo skupno stoštirideset otrok, ki so z vso vnemo sledili igri in želeli, da bi kmalu spet prišli igrati, je to živ dokaz, da je ustanovitev lutkovnega odra bila dobra zamisel. Zeleti je, da bi vse predstave bile tako uspešne, kot sta bili prvi.

RAZPIS

Kmetijska šola v Podravljah razpisuje vpis učencev v prvi in drugi letnik za šolsko leto 1969-70.

V prvi letnik se lahko vpišejo učenci, ki so uspešno končali osnovno šolo in so stari najmanj 16 let.

Pogoj za vpis v drugi letnik je uspešno zaključen prvi letnik kmetijske šole v Podravljah ali katerekoli druge kmetijske šole.

Pouk na šoli prične 3. novembra 1969.

Prošnje za sprejem je treba nasloviti do najpoznejše 15. oktobra 1969 na naslov: Kmetijska šola, 9241 Podravlje-Föderlach.

Vsa potrebna pojasnila se dobijo pri ravnateljstvu šole v Podravljah in na sedežih Slovenske kmečke zveze in Kmečke gospodarske zveze v Celovcu.

Ravnateljstvo

svojo vero in ljubezen. Vse to je Lovro Potočnik dosegel v svojem življenju s tem, da se je posvetil uspešnemu razvoju in borbi za ohranitev slovenske besede na Koroškem.

Ko so se v soboto zvečer pri Opetniku v Drveči vasi zbrali prosvetashi in pevci domačega društva, predstavniki Zveze slovenskih organizacij in Slovenske prosvetne zveze, občine Pliberke kakor tudi sosednjega društva in številni prijatelji, da bi jubilaru čestitali z željo, da bi še dolgo

ostal med nami tak, kakršnega poznamo, je to bilo skromno a iskreno priznanje za njegovo neprecenljivo delo za naš narodni obstoj.

Dragi Lovro, sprejmi še enkrat iskrene čestitke nas vseh, ki te spoštujemo in cenimo. Poznamo tvoj idealizem in tvojo ljubezen do naroda. Ob tvojem življenjskem jubileju izrekamo željo, da bi ostal zdrav in s svojo duhovno vedrino še naprej plemenitil kulturno delo na Koroškem.

Cirkus Krone po prišel na Koroško

Po petih letih bo eden največjih cirkusov sveta zopet gostoval na Koroškem. Cirkus Krone trenutno z velikim uspehom gostuje v štajerskem glavnem mestu. Cirkus bo gostoval na Koroškem v Spittalu ob Dravi, v Beljaku in v Celovcu.

Cirkus potuje po Avstriji s tremi posebnimi vlaki. Pri njem pa deluje 400 ljudi. Velik je tudi živalski park tega pomembnega cirkusa. Šteje nad 400 živali. Skupno šteje 332 stanovanjskih vozov in vozov za potrebno orodje. Veliki šotor ima 5.600 sedežev. Obiskovalci predstav cirkusa bodo mogli občudovati najnovejši program, ki obsega 20 točk. Od 23. do 25. avgusta bo cirkus gostoval v Spittalu ob Dravi, nato od 27. do 31. avgusta v Beljaku. V Celovcu bo premiera 2. septembra, zaključili pa bodo gostovanje v koroškem glavnem

mestu 8. septembra. V vseh mestih bodo dnevno dve predstavi. Turnejo po Avstriji je Cirkus Krone pričel 10. maja 1969. Na Dunaju, v Linzu, v Welsu, Leobnu in v Grazu so nastopili z velikim uspehom. Po gostovanju na Koroškem bo cirkus nastopil še na Salzburškem.

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA NAZNAVJA:

Lutkovni oder
bo z igro

„TEŽAVE PETERŠILJKOVE MAME“

gostoval v sledečih krajih:
v nedeljo 24. avgusta 1969
ob 14. uri v BILČOVU pri
Miklavžu in ob 17. uri v farni
dvorani v SELAH

glosarjevi zapiski

laž – ali narobe žal

Komaj se je Naš tednik, štev. 32, oglasil ob izidu mladja, ugotavljam posebnost, da so „pripombe“ k mislim, k jedru, boljše kakor pa „misli“ same. Bralac, podpisan z I. S., je objavil „nekaj pripomb k mladju“, ki jih jemlje rad na znanje, ker te notranje dvignejo; čutim „narodno-svetsko“ neobremenjenost in kljub ostrini prijeten pogovorni ton pisca, ki te dregne, da premišliš, kar ti je hotel povedati. Ob prispevku „Misli ob izidu 7. in 8. številke mladja“ ni povoda, da bi razmišljali. Anonimni pisec se otepa in otepa, kakor se je otepal po našem tedniku že pred leti, se brani in brani, se maščuje in povrača (kako primitivno!), z mano vred je jezen, udarja, ker je bil sam udarjen. In ne samo to: anonimni pisec brez imena objublja, da bi tako še lahko dolgo nadaljeval, kajti „ne bi se razpisal, čeprav je še marsikaj treba povedati“. Pa ne bo treba, marsikomu je bilo pred izidom 32. številke Našega tednika jasno, kaj se mu bo zdelo potrebno povedati.

Razumljivo torej, če se bodo te vrste pečale z drugim prispevkom, ki ga zaradi omenjenih lastnosti ne morem vzeti na znanje. Če pisec pri meni pogrēša resničnosti in me ime-

nuje lažnivca, pa bi jo moral pokazati vsaj sam. Mislim, da bi s tem bolje zagovarjal „krščanstvo“ kot pa ga tako.

Po vrsti in na kratko najvažnejše stvari, naj sodi o njih še kdo drugi, ne samo pisec in jaz. „Visokega neslovenskega politika“ nisem ščitil, ker ga je zaradi njegove „protislovenske izjave“ javno kritiziral Naš tednik, temveč zato, ker njegova izjava ni bila protislovenska. Bila je protiekstremistična. „Visoki neslovenski politik“, deželni poslanec in župan Josef Lubas, je letos marca poleg ekstremizma na nemški strani kritiziral tudi „ekstremizem na slovenski strani“ (t. j. „program“ Narodnega sveta). To mu je Narodni svet zameril in ga obdolžil protislovenskih izjav, čeprav vsa javnost ve za Lubasovo stališče pri narodnostnem vprašanju na Koroškem (samo NSKS tega menda ne ve, ker se barve ne ujemajo!). Zdi se mi še vedno, da sem s tistim „ščitenjem“ zastopal slovenske interese, čeprav vem, da bi bilo Narodnemu svetu mnogo ljubše, če bi določeni, zanj neprijetni Slovenci sploh ne bili več Slovenci, temveč samo še goli partijci. Nek kaplan je pred leti nekaj podobnega povedal tudi na prižnici. Ponovno stavim vprašanje, ali koroški Slovenci res mislimo, da nismo zmogni nikakršnega ekstremizma? Narodni svet se je oktobra 1968 sam distanciral od tega ekstremizma (in tudi že maja 1968), zdaj — po izidu mladja — pa ga spet pozdravlja. Kakšna doslednost!

Žal se je piscu članka „Misli ob izidu mladja“ zdelo vredno, očitati drugim tudi laž. Kar se mojih laži tiče, pričakujem, da mi ji bo Naš tednik imenoma naštel. Če komu prisodim to besedo, potem ima ta tudi pravico, da se mu jih našteje. Torej na dan z njimi! Kaj so „zavestne in nezavestne laži“ v mojem članku v mladju 7/8?

Bo treba preklaticati, da Narodni svet tiste nesrečne slike z gostovanja v Ljubljani ni obrezoval, temveč da je brez rezanja opozoril javnost na lastno važnost in pomembnost? Cemu je sicer izpustil zastopnike ZSO in IS? Mislim, da je vendarle bistvena razlika, kdo priobči katero sliko. Mariborski „Večer“ je z njo porinil v ospredje goste, Naš tednik pa je znjo porinil v ospredje sebe. Tisk v Sloveniji je predstavil svojim bralcem goste, koroške Slovence, Narodni svet pa koroškim bralcem svojo organizacijo. Bi ne bilo mogoče, priobčiti bolj prikladne slike? V to smer je šla moja izjava v mladju in ne v to, da je urednik Tednika s škarjami v rokah sliko prikojeval.

Kar zadeva „našo specifično koroško problematiko“ ter „lastno produktivnost“ v mladju, se docela strinjam z anonimnim Našim tednikom. Pisec članka v zadnjem Tedniku, tako se mi svita, je bil sam navzoč pri raznih mladjejskih sejah in ima tudi nekaj moje korespondence v svojem arhivu ter dobro ve, kakšni so bili cilji mladja 7/8. Ve tudi, koliko „koroške problematike“ je prispeval sam,

čeprav je bil za to naprošen, in koliko so je prispevali drugi. Ni težava, ponavljati „bi moralo“ in „bi se moralo“ na papirju in v govorih, dejansko pa se je že tolikokrat izkazalo, da toliko in toliko ljudi ni volja, preko te fraze preiti k dejanjem. Je treba tej mentaliteti dajati potuho?

Da „doslej ni uspelo ustaviti (= einstellen, ein Ende setzen) pretrajevanja narodnega razpadanja nobenemu -izmu, še manj pa krščanstvu“, kot sem zapisal v mladju, se zdi piscu Našega tednika „kratkoterminalno neresničeno“. Torej smo raznarodovanje ustavili? Hurra, Slovenci, našel se je zlati ključ do Salomonove skrinje: s tem, da imamo slovenske duhovnike, tako piše Naš tednik, ki so stali vselej in stojijo tudi še danes na braniku narodnih zahtev, s tem smo ustavili vso narodno revščino, smo ustavili nazadovanje narodne zavesti, smo prevrgli vse statistike, smo odpravili vso nemškutarstvo; vse, kar nas teži in nam povzroča skrbi, vse smo ustavili; narod, jezik, kultura, ničesar ne razpada več, celo svojo narodno usodo na Koroškem smo ustavili samo s tem, da imamo še nekaj slovenskih kaplanov in župnikov. Bog je dal. Čestitajmo si! Naj duhoviti pisec Našega tednika obiše vse farove od Pliberke do Šmohorja ali pa se naj pozanima pri starejših duhovnikih, mogoče bo zapazil razliko med slovenskim klerom danes in pred petdesetimi leti. Sicer pa bo Naš tednik še vedno lahko zapisoval: „Slovenski duhovnik je stal vedno in stoji tudi še danes na braniku narodnih zahtev“, dokler bo na Koroškem samo še en sam slovenski duhovnik. Potem bo veljala ta trditve pač temu in bo še vedno resnična. To je logika! Vse je rešeno, saj smo

krščani. Ne slišimo prvič, da krščanstvo ni zakrivilo ničesar. Kam pa s Cankarjevimi mnenjem o krščanstvu? Pred šestdesetimi leti bi moral biti ustanovljen Narodni svet koroških Slovencev. Pa bi se dijaki slovenske gimnazije danes učili, komu je Cankar namenil množico svojih spoznanj. Danes je ta, „naš največji slovenski pisatelj, umetnik in genij“ že predlogo v grobu, da bi ga Narodni svet koroških Slovencev še resno spoznal.

Predlagam, da ne jemljemo vsake ostre besede za „blatenje“ in „difamiranje“, ker se mi to zdi otročje. Nekje je menda še tudi nekaj resnice. Če pa bi kdo le ne mogel shajati brez teh čednostnih okraskov, potem predlagam, da si jih bratsko delimo. Ne bi hotel prvi ogrevati prispevkov, s katerimi je Naš tednik obogatil to čudno zakladnico. Do sedaj me v tem oziru Naš tednik še daleč prekaša — in to v pričo dejstva, da se ima on za pokrovitelja krščanstva, jaz pa si takih vrlin ne drznem privajati. Samo če Naš tednik želi, mu bom zbral in pogrel vse doprinose „blatenja in difamiranja“, od katerih ga doslej noben evangelij ni mogel odvrti. Moji doprinosi pa so Tedniku itak vsak čas in ob vsaki priliki pri roki — za uporabo po krščanskih načelih.

Florian Lipusch

KOLENDAR

Petek, 15. avgust: Vneb. M. B.
Sobota, 16. avgust: Joahim
Nedelja, 17. avgust: Hiacint
Ponedeljek, 18. avgust: Helena
Torek, 19. avgust: Ludovik
Sreda, 20. avgust: Bernard
Četrtek, 21. avgust: Ivana

V bogati kmečki hiši so imeli starši devet hčera, pa nobenega sina. Roditelja sta srčno želela, da bi dobila vsaj enega sinčka. Ko se jima je imel roditi deseti otrok, sta farni cerkvi darovala trideset funtov težko svečo, ki je gorela pred velikim oltarjem v namen, da bi bilo novorojeno dete fantiček.

Ali vse vroče želje in prošnje staršev so bile brezuspešne. Deseto dete, ki se je rodilo, je bila deklica, ljubka deklica, lepša od vseh prejšnjih devet.

Čprav sta roditelja hropenela za dečkom, sta vendar najmanjšo hčerko zaradi njene ljubkosti prav tako ali pa še bolj ljubila kakor svoje starejše hčere.

Pri krstu so ji dali ime Nežika, a ljudje so jo največ imenovali Desetnico, zato namreč, ker je bila rojena kot deseta hčerka.

Ko je bila Nežika stara deset let, je šla nekoč v bližnji gozd po jagode. Tam se ji pri-

mesila, naj zmesi ta prstan v testo in napravi hleb. Katera bo dobila v kosu ta prstan, tista bo morala iti po svetu!

Oče se je beraču pristrčno zahvalil za prstan in za dober svet ter mu daroval za na pot mesa, kruha in sira.

Takoj naslednji dan je mati prstan zamesila v testo. Ko je bil kruh pečen, ga je razrezala na deset kosov in porazdelila med hčere.

Hčere so se s slastjo lotile lepo dišečega kruha. Tudi Nežika je hitro ugriznila v svoj kos. Pa komaj je nekajkrat ugriznila, je začutila med zobmi nekaj trdega. Vzela je grizljaj iz ust in pogledala, kaj bi to bilo.

„Joj, oče, mati, poglejte, poglejte,“ je klicala vsa presenečena. „Kako lep, zlat prstan sem dobila v kruhu.“

Staršem so se napolnile oči z grenkimi solzami. Pustila sta čudeče se hčere same ter odšla v kuhinjo, kjer sta se nemoteno razjokala.

Desetnica

kaže bela, lepa in vitka žena ter ji pravi: „Kako si lepa, deklica moja! Pač škoda, da si Desetnica in boš morala bloditi po svetu, dokler boš živela!“

Nato je prikazen izginila.

Desetnica je tekla domov in povedala staršem, kar je v gozdu videla in slišala. Roditelja sta se prestrašila. Slutila sta, da to nič dobrega ne pomeni.

Nekoč se zgleda v hiši star, sivobrad prosjak in milo prosi, da bi ga prenočili.

„Se nobenemu beraču nisem prenočišča odrekel in tudi tebi ga ne bom,“ pravi oče. „Le kar pri nas ostani! Dobil boš večerjo in posteljo!“

In prosjak je ostal čez noč v hiši. Dobil je gorke večerjo in zadovoljivo posteljo. Za to uslugo je bil starček tako hvaležen, da se je ginjeno zahvaljeval: „Dobri oče, iskrena vam bodi zahvala za vašo prijaznost! Še nikjer nisem bil tako ljubezljivo sprejet kakor pri vas. Hvaležen vam ostanem vse žive dni. Vsak dan bom molil za vas in za družino!“

„Ako mi hočeš storiti dobro,“ pravi oče, „izprosi mi pri Bogu milost, da moji deseti hčerki Nežiki ne bo treba hoditi po svetu!“

„Kaj, Desetnico imate!“ se zavzame berač. „Ah, ljubi oče, tu bo pa težko kaj pomagati, zakaj božja volja je, da mora Desetnik ali Desetnica bloditi po svetu do svoje smrti. To je že kar od Boga usojeno in se ne da prenarediti!“

„Pa zakaj da bi morala bloditi po tujem ravno Nežika, ki jo imamo najrajši izmed vseh,“ vzdihne oče. „Vsako drugo svojih hčera bi laže pogrešal, kakor pa njo. Ali res mora ravno Nežika od doma?“

„Poizkusimo, morda pojde,“ reče berač ter vzame iz žepa krasen zlat prstan, ga pomoli očetu in nadaljuje: „Oče, vzemite od mene to edino dragocenost, ki jo premorem! Tale prstan je na treh božjih potih blagoslovljen in ima veliko moč. Kadar bo vaša žena kruh

„Zgodilo se bo, kar ji je namenjeno,“ je ihtel oče. „Bilo bi zaman upirati se božji volji!“

Nedolgo potem je Desetnica kar na tihoma zavezala culo z obleko, vzela očetovo palico in šla kar brez slovesa od doma.

Oče in mati, ki sta vedno strogo pazila nanjo, sta jo zapazila, ko je bila že na potu. Tekla sta za njo in jo dohitela.

„Za Boga, Nežika, kaj pa vendar misliš?“ je silila vanjo mati. „Kaj pomeni cula pod tvojo pazduho in kaj očetova palica v tvoji roki? Kam greš? Kaj pravzaprav nameravaš?“

„Mati,“ odgovori Desetnica, „kam grem, meni sami ni znano. Vleče me čudna sila, ki mi ne da noč in dan miru. Zdi se mi, da me vsi preganjate in me podite po svetu. Doma nimam več obstanka. Pustite me, da grem po svetu, morda bo na tujem bolje zame!“

Starši so uvideli, da ji ni pomagati, ker ji je tako sojeno. Z bridkostjo v srcu jo vabeč, naj se povrne, kakor hitro ji bo le mogoče.

Desetnica je pa potovala dalje in dalje ter prišla do velikega gozda. Ker je bila trudna, je sedla pod borovec. Komaj je pa dobro sedela, že se ji je zdelo, da šumi nekaj izmed vej: „Pojdi dalje! Pod mojo sencu ti ne dam počivati, ker si Desetnica.“

Deklica se je takoj dvignila in šla naprej do hrasta. A tudi hrast ji je zašumel, da je ne mara, ker je Desetnica.

Šla je dalje in dalje. Po večurni hoji je prispela iz gozda v samotno vasico. Tam se je pri neki hiši ponudila v službo in je bila sprejeta. Ker je bila pridna, je bil gospodar zadovoljen z njo, ali kaj, ko ji pa notranja sila ni dala miru, da bi bila ostala na mestu. Že drugi teden si je izbrala drugega gospodarja, tretji teden zopet tretjega in tako dalje. To pogosto menjavanje služb je bilo pa vzrok, da ji gospodarji niso hoteli dati nič ali pa prav malo plačila. Ker ni imela denarja, da bi si napravila nove obleke, je bila kmalu vsa raz-

trgana in zamazana, z eno besedo: postala je velika, usmiljenja vredna ubožica.

Minilo je deset let.

V rodni hiši Desetnice so praznovali imenitno gostijo. Starejša hčerka se je omožila z bogatim gospodom. Plesali so in se gostili, da je bilo veselje.

In ko so bili vsi najboljše volje, stopi v hišo mlada, razcapana beračica. Svatje začudeno gledajo v nepovabljenega gosta. Nihče ne pozna tuje razcapanke.

Beračica se za hip ozre po hiši, nato pa kar molče sili naprej proti nevesti.

„Umazanost beraška, kam pa tiščiš,“ zareži nad njo nevestina mati. „Ali ne veš, da berači ostajajo za durmi?“

„Mati,“ prosi beračica milo, „pustite me za trenutek k nevesti! Veste, jaz sem z njo nekaj v sorodu.“

„Oj, ti nesramna ciganka, jaz ti že pokazem sorodstvo!“ zakriči mati, vzdigne roko in udari z vso močjo beračico po hrbtu.

Beračica presunljivo zakriči in takoj zapusti svate. Med vrati pa se še enkrat obrne nazaj in zakliče z jokajočim glasom:

„Zbogom, mati! Zbogom vsi drugi! Nisem pričakovala, da boste tako sprejeli svojo nesrečno Nežiko.“

Obupen krik iz materinih ust, in nesrečna žena se je zgrudila mrtva. Zadelo jo je srčna kap.

Med svati je nastala strahovita zmeda. Eni so se drenjali okrog mrtve matere, drugi so drli za Desetnico ter ji klicali, naj se vrne, da vidi še enkrat svojo, četudi sedaj že mrtvo mater.

Desetnica se ni hotela vrniti. „Ako je mati mrtva, je itak več ne obudim k življenju,“ je rekla trpkno. „Moliti hočem za njeno dušo. Zgodila se je božja volja!“

In Desetnica je odšla dalje ter se ni vrnila nikoli več.

Čebela

Alenka je nabirala na travniku marjetice. Priletela je čebela in zakrožila okoli Alenke. „Mama! Mama!“ je zaklicala Alenka vsa trda od strahu.

Mama, ki je stala v bližini, je svetovala Alenki:

„Stoj čisto mirno, pa bo čebela spet odletela.“

Toda čebela je sedla Alenki na komolec. Alenka se je še bolj prestrašila in spet zakričala: „Mama! Mama!“

Mama, ki je vse to opazovala, je svetovala Alenki:

„Bodi čisto mirna, pa ti čebela ne bo storila nič žalega.“

Čebela je nekaj hipov mirno sedela na Alenkinem komolcu. Ko si je odpočila, je pomigala s tipalkami, razpela krilca in — odletela. Alenka je gledala za njo in rekla: „Le še pridi, čebela, kadar boš utrjena!“

Lisica zidarica

Nekoč je živel lev, ki kure imel je rad, vendar pogrešal jih je mnogokrat.

Nič čudnega! Premalo

dostop do njih je bil zavarovan.

Tatovi so jih kradli dan na dan,

a druge tu in tam je kdo ve kaj pobralo.

Da bi zločinsko to tatinstvo se končalo,

zgraditi sklenil lev je velik kurji hlev,

ki naj zgrajen bo trdno in po novem,

da bo zaprta pot tatovom,

a kurji rod da v njem bo živel zdrav, vesel.

Ko levu povedo, da je lisica

priznana zidarica,

je dela izročil nj. Veljal

Z uspehom jih začne, z uspehom jih konča.

Lisica položila vanje

je vso umetnost in znanje.

Ogledajo si hlev — res mojstrsko zidanje!

In ureditev — boljše ni pri nas!

Piča pred nosom, gred pri gredi za čepenje,

zavetje zoper sonce, zoper mrz,

in skrivna gnezdeca po kotih za valjenje.

Lisici slava ino čast!

Bogato so jo nagradili

in kure v novi hlev pri priči preselili,

češ: semkaj jih nihče ne bo več hodil krast.

Pa je vse to kaj pomagalo?

Nič: hlev je res bil čvrst ko kamen-kost

in plot visok in gost,

a kur je vsak dan zmanjkovalo.

Kako to, vedi vrag! A lev postavi v hlev

čvarja zvestega. In koga je ujel?

Lisico — to mrcinol!

Ze res, da kurji hlev zgradila je tako,

da vanj ne mogel bi nikoli vdreti kdo,

le zase je pustila lino.

Ivan A. Krilov

Ciklamen

Podala sta si — ona njemu svojo mrzlo, skoro ledeno, on njej svojo vročo roko. A stisnila si ju nista.

On ni vedel, kaj se godi z njim, ni vedel, kaj namerava Kafinka; ta ton, ta lahkoživa veselost in ta mrzla, ledena roka! Kaj pomeni vse to? Pa zdaj je bil že sredi reke in plavati je moral — pa ne proti bregu do vrbovja, kjer bi se bil prijel za šibino, ne, ne; plavati je moral sredi reke, naprej, le naprej; kam — tega sam ni vedel; spustil se je po urnem toku — le naprej, naprej in le — na površju, četudi sredi penečih se valov.

Bole je spremljal njo dalje proti središču vse družbe, kjer so sedele druge gospe, in Hrast se je nehoče obrnil za njima. Pa niti dveh korakov ni storil, kar ga ustavi Boleška.

„Ah, gospod doktor, ste li še med živimi?“

Govorila je to z malo zlobnim nasmehom; za njo pa je stala Elza ter si malomarno pahljala lice. Hrast je skušal postati jako ljubezniv; opravičeval se je, izgovarjal z obilnimi poslovi ter Boleški ponudil roko, da jo pelje za drugimi; Elza pa je poklicala svojo gojenko.

„Vi poznate to gospo llovsko?“ vpraša radovedno Boleševa soproga.

„Videl sem jo v družini svojega šefa; a poznal bi je ne bil več, ko bi jo bil srečal,“ lagal se je oni.

„Čudno! Vi imate vendar boljši spomin za krasotice nego marsikdo drugi!“ brani se Boleška.

„Toda ni bila tako krasna,“ izusti on naglo pa takoj hitro popravi: „No krasna — krasna? To ni pravi izraz — in sodba o ženski krasoti tudi ne more biti lahko objektivna.“

„To se pravi: vi imenujete one krasne, katere vam prirastejo k srcu — in, ha, ha, kaj menite, da od vas pričakujemo objektivne sodbe o tem predmetu? Prejšnji vaš izrek je ravno zato, ker mu sami odrekate objektivnost, jako važen in pomenljiv.“

„Milostiva, vi bi bili izvrsten odvetnik!“

„In vi milovanja vreden nasprotnik moj!“

„Kaj še! Vsak bi me zavidal. Oprostite, kje si bodele izbrali sedeže?“

„Malo bolj na strani, saj poznate naše navade.“

„Torej tam pod onim jesenom.“

Odšli so tja in malo pozneje je pripeljal Bole svojo spremljevalko. Tudi neizogbni Megla je prišel za njimi.

Sedaj stoprav je spregovoril Hrast nekoliko besedi z guvernanta. Stala je na strani ter ogledovala drugo veselo družbo.

„Tako čudne veselice tudi vi še niste videli?“ vpraša doktor. Prav ugodno mu je bilo, da je mogel govoriti z njo, kajti v zadregi je bil, s kako besedo bi se obrnil k llovski; tako pa je mislil posredno dospeti do pogovora z ono.

„Ne, ne,“ deje Elza, „le škoda, da smo pečenega janjca zamudili.“

„Prav sodite,“ oglaš se Bole, „poezija in prazen želo-dec se ne strinjata.“

„Ah, tako ni bilo nameravano!“ oporeka se s smehom guvernanta.

„Teknil bi vam pa vendar! Gospod Megla, vi nas popolnoma zanemarjate; gospe so lačne, mi smo žejni — in vi, vi ste reditelj te veselice!“

„Oprostite, sam se moram truditi: vsi drugi odborniki

pijo in pojo! Pa takoj vam bode ustrezno.“ Rekoč hiti proč.

„Glejte, milostiva, tako si moramo pomagati pri nas!“ reče Bole s smehom tujki.

„Kakor se mi vidi, ima ta veselica nekov familiaren značaj,“ odgovori ona.

„O, da, da! Prav sodite; čestitam vašim bistrim očem. Jako familiarno, in sicer na dobro in na slabo stran — tako mora biti vse pri nas. Tamle bodo nocoj še kozolce preobračevali, soproga našega nadzornika bo sigurno en kozarec preveč izpraznila, okrajno glavarstvo ali recite glavar in njegova milostiva bodeta nosove vihala — jutri pa bode ves trg poln hvale, kako krasna, elegantna veselica je bila to.“ Bole je svoje zlobne opazke končal z glasnim smehom. llovska ga je začudena pogledovala, soproga njegova pa ni vedela, bi se li jezila — ka-li? „Ljubi moj!“ reče mu z očitajočim glasom.

„Gospa llovska mi tega ne bode v zlo štela. Treba je, da spozna naše običaje. Tako je in ne drugače — in odkritosrčno rečeno, jaz se tudi prav dobro zabavam pri takih prilikah. Doktor, midva bodeva še plesala nocoj, kajne?“ Le-ta stopi z Elzo vred bliže.

„To bode lep prizor!“ meni Boleška.

V tem trenutku pride Megla z dvema pomagačema ter donese mrzlih jedil in piva. Tudi glavarjeva sta prišla in sodnikovi.

Meden je hotel sesti k Elzi, pa Megla mu jo odpelje k plesu; šel je torej k Boleški in Hrast je porabil priliko ter stopil poleg llovske.

„Kje biva zdaj rodovina vašega strica?“ vpraša jo hladno.

„Še vedno na Dunaju,“ deje ona ravno tako, igraje se z rokavicami.

„Dolgo nisem čul o njih!“

„Tudi jaz ne! Odkar sem spremila svojega ubogega

V kraljestvu teme pod Parizom

Vsa mesta skrivajo pod asfaltom svojo zrcalno podobo. Noben mestni „drugi jaz“ pa se ne more niti primerjati s pariškim, ki je pravo pravcato podzemeljsko kraljestvo s tisoči votlin in jaškov ter prepletajočih se hodnikov in kanalov. Skrivnostna tema podzemeljskega Pariza skriva kopico zanimivosti, ki jih razen maloštevilnih tujcev in domačinov ni videl še nihče. Pod observatorijem vise uteži in kolesje ene najnatančnejših ur na svetu, po kateri se ravna sto in sto radijskih postaj. V ogromnem jeklenem trezorju so spravljene francoske zlate rezerve. Čuvarji tega zaklada bi lahko v trezorju prebili mesec dni ob zalogah hrane in pitne vode, ki delajo družbo zlatim palicam in cekinom.

Pariški kanali so dandanes precej drugačni, kot so bili v časih Victorja Hugoja. Mnogo širši so in njihovo 1.900 kilometrov dolgo omrežje uspešno požira pariško odplako ter jo odvaža v ogromne čistilne naprave. Po stenah kanalov je speljano približno 3.000.000 kilometrov telefonskih in telegrafskih kablov, 800 kilometrov cevi za stisnjeni zrak s priključki za vrtnalne stroje, 100 kilometrov toplovodnih cevi in 8.390 kilometrov cevi za pnevmatično pošto. Električni kabli in plinske cevi so položeni tik pod površjem, kjer so varni pred vlago in glodalci. Globoko pod zemljo je speljano tudi vodovodno omrežje, ki je dolgo več kot 3.000 kilometrov. Nekdaj je bilo v Parizu 30.000 vodnjakov; dandanes jih je še nekaj več kot sto.

Zemeljske plasti pod Parizom so bogate z rudami. Pod parkom Montsouris so ležišča lignita, pod Place de la Concorde je najti manganove rude in pod Place de la Republique žveplo. Nekaj časa so tako rekoč sredi mesta črpali tudi nafto, ki je v bližnji okolici Pariza še dandanes precej.

Raj za arheologe

Ne le za montaniste, tudi za arheologe je pariško podzemlje prava zlata jama. Pri zemeljskih delih je prišlo na dan marsikaj nad vse zanimivega, Nedaleč od muzeja Clunij so izkopali ostanke starih trgov, kopališča in aren, v katerih so se pred dolgimi stoletji kristjani borili z divjimi zvermi. Pod baziliko St. Denis na obrobju mesta so našli z lesketajočimi se dragimi kamni posuta oblačila, srednjeveške ogrlice in zlat ročnik meča. Na več mestih so našli okostja prazgodovinskih živali — mamutov, slonov in povodnih konj.

Leta 1611 so delavci med zemeljskimi deli za novo cerkev v bližini Chapelle du Martyre na Montmartru naleteli na apnenčaste stopnice, ki so vodile v štiri metre široko in osem metrov dolgo kapelo z oltarjem iz mavca, v katerega je bilo vklesanih nekaj križev. Kasneje se je izkazalo, da se je prav v tej kapeli Ignatius Loyola leta 1534 skupaj s šestimi somišljeniki zaobljubil, da bo ustanovil jezuitski red.

V kraljestvu teme pod Parizom so mnogi našli zatočišče — lopovi in junaki. Tihotapci so kopali rove pod mestnim obzidjem. Pred roko pravice so se zločinci tudi po več let skrivali v podzemeljskih hodnikih. Med dru-

go svetovno vojno se je francosko odporniško gibanje umaknilo pod vlažne oboke.

Začetki podzemeljskega Pariza segajo v čase starih Rimljanov, ki so ob Seni zgradili naselbino Lutetia. Kamenje, ki so ga potrebovali za gradnjo svojih vil, so lomili v kamnolomih, nad katerimi dandanes stoje pariške hiše. Kasneje so rimski kamnolomi prišli močno prav tudi Francozom, ki so za cerkev Saint-Etienne-des-Gres, za Notre-Dame, za Louvre in še za nekatere večje zgradbe nakopali gradbeni material pod zemljiščem, na katerem stoji Palais du Luxembourg.

Ko pa so pozneje odkrili ležišča lignita in že omenjenih rud, se je spodkopavanje Pariza tako razmahnilo, da je mestna gosposka leta 1813 prepovedala vsako rudarsko dejavnost na mestnem področju.

Od 10.000 hektarov, kolikor meri mestno območje, jih skorajda desetina točneje 800, visi tako rekoč v zraku. V prejšnjih časih, ko si Francozi nasploh in Parižani posebej niso belili glave s tehničnimi podrobnostmi in varnostnimi ukrepi, se je pogosto dogajalo, da se je kaka ulica nenadoma ugreznila in potegnila v globino nič hudega sluteče pešce. Še leta 1961 se je sesedla skupina hiš, ker so naravni apnenčasti oporniki pod njo nenadoma popustili.

Kraljestvo mrtvih

Vsak arhitekt, ki hoče dandanes graditi v Parizu, mora skrbno proučiti podzemeljski atlas francoske prestolnice, v katerem so na centimeter natančno označene vse votline in hodniki skupaj s podatki o nosilnosti tal in o morebitnih naravnih oziroma umetnih opornikih.

Ena največjih znamenitosti podzemeljskega Pariza so katakombe pod četrtjo Denfert-Rochereau. Kako je nastal ta velemestni Had? Pred nekaj stoletji je v Parizu kar mrgolelo cerkva in pokopališča, na katerih je trideset generacij meščanov pokopavalo svoje bližnje. Pokopališča so kaj kmalu postala ovira mestu, ki se je začelo naglo širiti, in mestni očetje so se odločili, da bodo grobove prekopali in pokopališča koristneje porabili.

In tako so se začeli dolgi sprevodi, ki so jih vodili črno oblečeni duhovniki s plamenicami v rokah, romati proti vходу v nekdanji kamnolom, dokler v nekaj letih ni pet do šest milijonov mrtvecev našlo novega počivališča. V brezimnih skladovnicah kosti in lobanj, ki so zrasle v katakombah, sedaj počivajo drug ob drugem zločinci, ki so končali pod giljotino, žrtve šentjernejske noči in slavne francoske osebnosti, kot sta na primer Rabelais in Madame Pompadour...

S posebnim dovoljenjem mestne uprave se radovedni obiskovalec na Place du Chatelet lahko spusti v pariško kanalizacijsko omrežje in se po njem dolge ure sprehaja. Mreža kanalov je točen posnetek cestnega omrežja na površju. Vsaka modro-bela emajlirana tablica z imenom ulice v kraljestvu svetlobe ima dvojnico v svetu teme. V Parizu je 5.300 ulic, avenij in bulvarjev; 5.300 ulic, avenij in bulvarjev je najti tudi v pariškem podzemlju.

Približno 800 mož dan in noč skrbi za pariške kanale. V visokih ribičkih škornjih, gumijastih plaščih in zaščitnih rokavicah ti moderni Jeani Valjeani nenehoma čistijo kanale in tako prispevajo precejšen delež k zdravstvenemu varstvu mesta. Njihov poklic je nezdrav, zato lahko gredo v pokoj pet let prej kot drugi javni uslužbenci.

Če govorimo o pariškem podzemlju, nikakor ne smemo pozabiti imena, ki je z njim ne- ločljivo povezano. Fulgence Bienvenue, sin bretonskega notarja, je dal metropoli ob Seni nekaj, brez česar dandanes skorajda ne bi mogla shajati — podzemeljsko železnico. Zaradi Bienvenuevega načrta je bila francoska jav-

nost sprva silno ogorčena. Pariški časopisi so bili polni črnogledih napovedi, da si bodo potniki neizogibno nakopali pljučnico in revmatizem, če se bodo vozili „z odvrtnimi podzemeljskimi vozovi“. Bienvenue pa se ni dal oplahiti in uspeh njegove vztrajnosti je dandanes znan vsemu svetu. Pariški metro prepelje približno milijardo potnikov na leto. Če ga bodo res povečali po že pripravljenih načrtih, bo verjetno postal največja podzemeljska železnica na svetu.

Pariško podzemlje je izredno živahno. Urbanisti, ki jim na površju primanjkuje prostora, predstavljajo pod asfalt vse, kar se prestavi da: garaže, skladišča, ceste... Zamisli jim ne manjka. In tako postaja drugi Pariz vse popolnejša kombinacija pomnikov preteklosti, ki jih je treba ohraniti tudi za poznejše rodove, in čudežev tehnike, brez katerih moderno mesto ne more živeti.

Benetke se pogrezajo

Množijo se pretresljivi podatki, ki napovedujejo neizbežno dejstvo: Benetke — najlepše mesto na svetu — so zapisane smrti. Pravijo, da leta 2040 v Benetkah ne bo več moč živeti. Benetški trg in uličice, prilijča palač in cerkva, nabrežja in mostovi, vse bo za vedno potonilo v kalnih vodah lagune.

Postopno pogrezanje Benetk ni nova stvar. Že leta 1885 so odkrili, da se je opečni tlak trga svetega Marka, ki so ga položili leta 1267, znižal za dobrih 73 centimetrov. Sprva pogrezanje ni presešlo 1,4 mm na leto, toda danes govorijo že o šestih milimetrih. Ker je pogrezanje progresivno, bo v prihodnjem stoletju letni povpreček presežal 15 milimetrov. Po izračunih inženirja Eugenia Miozza, direktorja družbe Venezia Serenissima, bi se do konca tega stoletja Benetke pogrezale za 30 centimetrov, čez devetdeset let pa za več kot meter.

Domačini so že davno vajeni zidarskih odrov, ki se vse češče pojavljajo na najbolj ogroženih delih mesta, denimo ob slovitim mostu Rialto in nabrežjih Velikega kanala, ki jih poleg tega spodjedajo še valovi zavoljo živahnega vodnega prometa. Na voljo

so obilni podatki o uničenih od bazilike svetega Marka. Menili so tudi zajeziti pristaniške vode ali kratko malo lovanju industrijske megle, o gobavosti, ki je napadla brokroznim nasipom; a postalo je očitno, da bi v tem primeru na mesto legel kužni zadah pravega močvirja.

Po mnenju inženirja Miozza je ena sama tehnična rešitev: umetno je treba ustvariti izgubljene podzemeljske pritiskne, s črpanjem morske vode v podzemeljske praznine, ki so nastale s čezmerno uporabo vode iz artezijskih vodnjakov. Ves sistem navsezadnje ni nov — v Kaliforniji ga poznajo pod imenom „represuring operation“ (operacija vzpostavljanja pritiska), njegovo uporabo zahteva celo zakon in so prvi rezultati zelo zadovoljivi. Vidilna strokovnjaka na tem področju profesorja Caloi in Pollan sodita, da bi bilo moč tudi v beneškem primeru z vzpostavitvijo nekdanjega pritiska v podzemeljskih plasteh vsaj delno popraviti grehe preteklosti.

Toda ali bo za uresničitev takih načrtov tudi dovolj denarja? Dosedanja zgodovina kaže, da je imel človek vedno na razpolago dovolj sredstev le za uničenje, ne pa za reševanje dragocenih spomenikov. Ves sistem navsezadnje ni nov — v Kaliforniji ga poznajo pod imenom „represuring operation“ (operacija vzpostavljanja pritiska), njegovo uporabo zahteva celo zakon in so prvi rezultati zelo zadovoljivi. Vidilna strokovnjaka na tem področju profesorja Caloi in Pollan sodita, da bi bilo moč tudi v beneškem primeru z vzpostavitvijo nekdanjega pritiska v podzemeljskih plasteh vsaj delno popraviti grehe preteklosti.

soproga dol na jug, nimam poročila o onih.”

Ubogi soprog! To je zbadlo Hrasta. Pristovalo bi se bilo, povprašati po njem, je li bolj zdrav ali kaj enakega; toda doktor tega ni mogel.

„Ste li že dolgo od doma?”

„Vso zimo in zdaj bode zopet kmalu jesen.”

Tu je pogovor malo ponehal.

„In vi — ste li dolgo v tem kraju?” vpraša ona. Pri tem je uprla v prvič pogled vanj tako, da sta se srečala z očmi.

„Poldrugo leto.”

„Kaj šel Eno leto še ni tega!” kliče Bole vmes.

„Prosim domisli se. Ob novem letu sem prišel, in to lani, ne letos.

„Da, da, prav imaš! Leta teko — mladosti leta, kmalu ste minule,” deje patetično oni ter se obrne zopet h glavarju.

„Koliko časa dobet ostali tukaj?” nadaljuje Hrast svoja duhovita vprašanja. Srdit je bil sam nase, ker je čutil, da je okoren kakor nezrel gimnazijec.

„Ne vem; kadar bode hladneje, vrneva se v Gorico.”

„Obžalujem vas.” Ona ga začudeno pogleda.

„Da, da — pristavi on, „zaradi — zaradi te bolezni.”

Povesila je glavo, toda govorila ni.

„In kaj je?”

Vprašal je to bolj po tihem, kakor je vse zadnje besede skoro šepetaje govoril.

„Zdravniki pravijo, da je neozdravljiva.”

Tudi ona je rekla to s tihim, zamolklim glasom in v obraz je bila bolj blede nego prej; zrla je k tlom ter krčevito stisnila ustni.

Vtem je pripeljal Megla guvernanta; brezkončna kardilja je bila srečno končana in vsi deležniki upehani in utrujeni.

„Zavijte si robec okoli vratu, da se ne prehladite!” opominja Boleška Elzo.

„Kje so časi, kje so dnevi,” deje Bole, „ko smo Slave mi sinovi — takole vrteli se?”

„Prej ste pa hoteli?” očita guvernanta.

„Ker sem se nadejal, da bo kaj somišljenikov. Pa prijatelj Meden se ne gane in doktor, oh — ti doktor, ti jezični doktor!”

Vsi so se ozrli v Hrasta.

„Kaj je?” vpraša le-ta, kakor bi se vzdramil iz težkih sanj.

„Plesat pojdi, prijatelj!”

„S kom?”

„O ti živa raztresenost! Gospa in gospodična na izbor, pa vprašaj: s kom! Oprostite milostiva, vi ste mu gotovo nekoliko spominov iz njegovih koncipientovskih let pogreli, da je mož tako zamišljen. Jaz poznam to.” Pod košatim jesenom je bilo ravno toliko mračno, da nihče ni opazil temne rdečice, ki je obšla pri teh Boletovih besedah Katinki lice. Doktor pa je bil zdaj trden.

„Prav imaš,” dejal je naglo, „zamisli sem se skoro v ona leta; lepa so bila, lepša morda nego — Končati ni mogel, kajti ugledal je pred seboj guvernanta, katera pri njegovem odgovoru ni obrnila oči od njega.

„Oho! Ti postajaš sentimentalni! To je sumljivo,” oporeka Bole.

„Kaj šel!” oglasi se Majaron na drugem kraju, užigaje svojo na novo natlačeno pipo. „Jaz tudi pravim, da je bilo časih lepše nego dandanes. Pivo je bilo v ceno, zajcev toliko ko koblic —”

„Da, da, gospod sodnik; pa doktor ne govori o starih časih, nego o svojih koncipientovskih letih. Takrat je sicer tudi pivo pil, zajcev pa ni streljal!” zavrne med glasnim smehom Bole.

Veselosť v družbi se še ni bila polegla, ko živigne gori na prostoru, kjer so prej pokali topiči, svetla raketa v zrak.

„Ah, umetelni ogenj! Krasno, izvrstno,” kličejo nekateri in vsi vstanejo ter se napote izpod drevja pod milo nebo.

Guvernanta se je počasi zavijala v širok robec ter od strani gledala, kaj bode storil doktor. Pričakovala je, da pristopi k njej, kajti ves popoldan jo je bil očitno zanemarjal. Pa ta je ravnal tudi polagoma ter pomagal llovski odeti zavijačo. Bole je govoril s okrajnim glavarjem in pri tem pozabil tujko. Meden pa je bil pozoren in nakrat je stal poleg Elze ter ji pomolil roko. Odreči ni mogla, pa videla je, vtem ko se je obrnila z Medenom na prosto, da vodi doktor llovsko za njima.

Na planem so postali ter gledali umetelni ogenj; vsaka raketa, vsak bengalični plamen je bil pozdravljen z burnim odobravanjem; zlasti Koren, ki je bil nekoliko pijan, klical je venomer: „Živjot!” in tako ves pevski zbor za njim. Med tem krikom in vikom so podneli velikansko grmado smrečja, nocojšnji kres, in visoko plapolajoči ogenj je kmalu razsvetljeval vso okolico; vmes pa so grmeli topiči in cvilile gosli in harmonika.

Doktor se je bil z llovsko malo oddaljil od velike gneče ter pri tem tudi izgubil Boletove; pa zdaj mu ni bilo do tega, iskati jih. Postal je s Katinko na robu planote in od tod sta molče zrla v velikanski kres, ki je gorel ravno pod njima. Rdeči blesk je barval tudi blede lice mlade žene, in ko je Hrast malo od strani pogledal tja, dejal bi si bil skoro, da stoji nekdanja njegova Katinka poleg njega, a ne ta tujčeva žena. In zdaj mu je prišlo zopet v misel, da plava v burnem toku: le naprej, le naprej! Ves ta vrišč in krik okoli, ogenj in neprenehano streljanje, vse to ga je moralo razburiti, ko bi tudi te krasne žene ne vodil za roko; pa ona, ona!

(Nadaljevanje sledi)

za oddih in razvedrilo

Ničesar nista slutila. Nista mogla predvideti, da ju bom presenetil in ju pobil brez milosti. Sedaj je vse v redu! Sem že bolj miren in veliko bolje mi je ko prej...

Mati je imela prav. Nikoli ne bi smel zapustiti Palm Suna. Velika mesta niso za ljudi, kakršen sem jaz. Če bi ostal tam, ne bi nikoli trpel zaradi Annine nezvestobe. Kljub raztrgani obleki in prašnim čevljem je bila tako ljubka! Po cele ure sva ostajala doma in sedela na robu vodnjaka. Ležala sva v travi in delala načrte za prihodnost. Takrat nisem bil več bolan. Delal sem na farmi, ki mi jo je zapustil oče. Spravljal sem seno, skrbel za živino, postavljaj ograjo. Zvečer sem bral zabavne knjige. Moral sem se razvedriti, zdravnik je vztrajal na tem. Anna me je imela rada.

„Nikoli ga ne smeš zapustiti!“ ji je govorila moja mama. „Zelo je slaboten, Anna. Očetova smrt ga je prizadela. Mislila sem, da bom izgubila tudi njega. Samo ti mu lahko pomagaš! Ljubi te, moja draga. Moraš mu pomagati, da bo vse pozabil.“

Anna danes s svojimi čipkastimi oblekami in urejeno pričesko ni več taka kot prej. Zdi se mi grda. Govori jezik, ki ga ne razujem. Kliče me: „Moj dragi, moj prijatelj.“

Mati je imela prav! Nikoli ne bi smel zapustiti Palm Suna!

*

Nekega večera nas je prišel pozdravit Greg Fingery. Z Anno sva sedela na pragu. Njegov velik rdeč avto se je ustavil pred nama. Anna je mislila, da sanja. Še nikoli ni videla česa tako lepega. Vsega, kar se je potem zgodilo, je kriv ta neumni Fingery in njegov avto.

„V mestu jih je na tisoče in vsi so tako lepi in veliki. Tam je tudi veliko trgovin, hiše so pa tako velike kot gore. Dekleta so ljubka, Anna, tako ljubka.“

Anna je rada poslušala tako govorjenje. Če Greg ne bi umrl v avtomobilski nesreči, bi ga prav lahko

FRANZ JOHANN

Rojena je zvezda

ubil z lastnimi rokami. Vsak večer je prihajal in nama govoril o nenavadnih rečeh.

„Si slišal, Rex? Govoril je o krznenih plaščih, plavalnih bazenih iz marmorja, o gledališčih in kinih. Rex, si videl njegov avto? Greva ga še enkrat pogledat. Pojdi! Ah, te globeke blazine! Pogrezam se, pogrezam se! Saj naju boš malo peljal, Greg?“

In sedaj še več berem. Vse dneve se vozita z avtom. Anna se je spremenila.

„Greg mi je rekel, da sem lepa kot filmska zvezda.“

Ogledovala se je pred ogledalom. Nekega dne sem ji rekel:

„Lepa si kot jutro, kot sonce naše dežele. Moja ljubezen je velika, prav do obzorja.“ In niti pogledala me ni. Greg pa ji je rekel: kot filmska zvezda in mu je skočila okoli vratu.

„Res je, Anna, prav tako lepa si, kot je rekel Greg.“

„Rex, si že kdaj videl filmsko igralko?“

„Seveda.“

„Greg je z njimi tudi govoril. Pokrite so z zlatom.“

„Kaj lahko dela dekle, kot sem jaz, v mestu, Greg?“

Zastvjljala mu je nova in nova vprašanja.

„Mnogo stvari.“

„Kakšne stvari?“

„Lahko postaneš tajnica v uradu ali fotomodel. In film! Bi rada delala pri filmu?“

„Si slišal, Rex? In za Rexa bo tam tudi kaj dela?“

„V mestu je dela za vse! Ne mislim vama hvaliti, vendar vama en nasvet rad dam. Ko bosta že poročena, zapustita Palm Sun. Pojdite v mesto!

Dežela, polje, živina je za stare ljudi!“

„Oh, Rex, poročiva se hitro in pojdiva,“ je rekla Anna.

Ne, ne, moja mati je imela prav!

In farma? Kdo bo skrbel za farmo?“ me je spraševala mama. „Ne verjemi vsega, kar pravi Greg. Mesto ni zdravo, polno je hrupa. Nikar ne hodi, Rex! Nekega dne boš obžaloval. Me imaš rad, Rex?“

„Seveda, mama!“

„Me ljubiš?“ je spraševala Anna.

„Ljubim te!“

Nisem mogel več prenašati tega. Zopet sem se začel tresti kot takrat po očetovi smrti. Nove bolečine sem spet čutil, moji živci so popustili.

„Bolani je, mesto ga bo ubilo,“ je govorila mama.

„Nasprotno, pomagalo mu bo,“ je odgovarjala Anna. „Rex, odkar je odšel Greg, se strašno dolgočasim.“

„Pa se pelji malo z vozom.“

Začela se je smejati.

„Če ne greš z mano, grem pa sama!“

„In mama?“

„Velikokrat jo bova obiskala.“

„Pot do mesta je dolga, ne bova mogla pogosto priti.“

„Seveda bova, z avtom!“

„Kakšnim avtom? Čigavim?“

„Najinim, Rex! Boš videl, kmalu ga bova imela. Hočem prav takega, kot ga ima Greg Fingery.“

„Sanjaš, Anna.“

„Imela ga bom!“

*

Tistega dne so bile muhe posebno sitne in obletavale so njeno belo obleko. Jezno jih je odganjala od sebe.

„Ta umazani mrčes, kako rada bi že šla od tod.“

„Še malo ostaniva z mamom. To je naš zadnji dan. Sedaj sva poročena.“

„Ti je žal?“

„Ne govori tako, Anna.“

„Greg naju bo čakal na postaji, vodil naju bo po mestu. Tako se veselimo. Našel ti je delo. Vem, da ti bo všeč.“

„Kdo bo zdaj skrbel za živino?“

„Vsako stvar je treba enkrat začeti. Pomagala ti bom!“

„Boš vedno ostala z menoj?“

„Vedno!“

Vlak je odpeljal, mati je jokala na postaji.

„Moje srce je ostalo v Palm Sunu, Anna.“

„Kmalu se ti bo pridružilo.“

„Ne verjamem.“

„Jaz pa vem, da bo vse v redu.“

„Mama je jokala.“

„Ne misli na to.“

„Toliko je že prejokala za očetom.“

„Ne misli več na to.“

„Anna, boli me. Srce.“

„Vidiš, se je že vrnilo.“

„Kje je sedaj mati?“

„Sedaj je daleč, toda kmalu naju bo obiskala v najinem stanovanju.“

„Najinem?“

„Da, dva velika prostora in kopalnica. Greg pravi, da je čudovito. Prav tako je, kot njegovo. Tako je prijazen z nama.“

„Vse me boli. Anna.“

„Poskusi zaspati, Rex.“

„Spati, spati!“ V bolnišnici sem spal vse dneve.“

*

„Rex, zbudi se, pogledaj, ali ni čudovito?“

„Kje je sonce?“

„Tam, za temi velikimi hišami.“

Greg naju je vozil po mestu. Kaj dela sedaj mati? Zopet joče? In živina? Gotovo bo pozabila nanjo.

„Na kaj misliš, Rex?“

„Na mater!“

„Ali misliš kdaj tudi name?“

„Mislim, Anna.“

„Ali mu verjamete, Greg?“

„Seveda, moja mala Anna. Kmalu se bo privadil na novo okolje. Ljubiti vas.“

Avtomobili, ki so hiteli po ulicah, so povzročali peklenški hrup. Palm Sun je tako daleč!

„Ti je delo všeč, Rex?“

„Imam občutek, da sem v ječi, Anna.“

„Dobro si plačan. Vse to je Gregova zasloga. Nikoli ne smeš tega pozabiti.“

Nekega dne se je zgodilo. Njegov velik rdeč avto je bil popolnoma razbit. Vozil je prehitro.

„Ubogi Greg! Tako dober je bil.“

„Dober zase!“

Ozmerjala me je in zaničevala. Enkrat me je celo udarila.

„Ne dotikaj se me več, Anna.“

„Prostaški si, da veš.“

„Ne smeš me udariti. Doktor Franvile je to rekel materi. Rad me je imel. Tudi njegov oče je bil farmar.“

„To si mi že večkrat povedal. Pomagaj mi pospraviti mizo. Zvečer pride James Frebells.“

„Kaj pa hoče od tebe?“

„James je filmski igralec. Greg je bil njegov prijatelj. Malo pred nesrečo mu je pripovedoval o meni. James pravi, da imam talent, da sem privlačna. Mogoče se mi ponuja priložnost. Moje ime v neonskih reklamah... Imela bova veliko denarja, veliko denarja...“

Denar, denar! Beda, ne pa denar! Prostori v hiši so tako veliki! Srečujem ljudi, ki jih ne poznam. Tujce.

„Zakaj ne ješ, prijatelj?“

„Nisem lačen, Anna. Raje bi imel kozarec mleka. Moja mama ga je zelo veliko pila. To ji je dobro delo. Tako slabotna je bila.“

„Vse to vem, prijatelj. Vse to že vem! Zakaj zopet jočeš?“

„Mislim nanjo.“

„Ona je srečna, kjer je ostala!“

„Jaz sem jo uničil!“

„Ne govori neumnosti, dragi.“

„Nikoli nama še ni vrnila obiska.“

„To ni moja krivda, že večkrat sem jo povabila.“

„Živina bi ostala sama, Anna. Veš, živina je kot otročad. Rada ima družbo. Me poslušajš?“

„Berem svojo novo vlogo. Čudovit film bo.“

Anna je uspela pri filmu. Zvečer je ni bilo skoraj nikoli doma. Kolegi v pisarni so se mi posmehovali. O Anni so govorili grde stvari.

„Kako je kaj z veliko ljubeznijo tvoje žene? Ta James Frebells je zelo očarljiv možki?“

„James Frebells je njen partner in prijatelj in nič več.“

„Ubogi Rex! Kaj ne vidiš, da se norčujeta iz tebe?“

„Ni res, ni res! Anna me ljubi! Frebells je samo prijatelj.“

„Kakor hočeš, ampak jaz bi na tvojem mestu...“

*

Vsi so govorili, da me Anna vara. Dobro so vedeli, kakšno bolečino mi povzročajo s temi govoricami. Radi so me gledali solznega. Potem so se mi smejali. Vse sem povedal Anni.

„Ne verjameš jim, kajne Rex?“

„Ne verjamem jim.“

„Nikoli ne bi storila česa takega. Ali mi zaupaš?“

„Zaupam ti, Anna!“

Rad sem videl, če mi je tako govorila. To me je spominjalo na Palm Sun, na farmo, na krave, polja, mleko.

„Nekaj časa me ne bo, Rex. Po-

nudili so mi novo vlogo. Podpisat grem pogodbo.“

„S teboj grem!“

„Pa tvoje delo?“

„Saj si rekla, da mi ni treba več delati! Rekla si, da zaslužiš dovolj, da bi lahko živel kot kralj.“

„Toda ti si hotel še naprej v službo.“

„Rad bi šel s teboj.“

„Vožnja je dolga in utrudljiva. Tam ne bi mogla biti s teboj niti trenutka. Bodi razumen, Rex.“

„Greš sama?“

„Seveda!“

Fantje v pisarni vedno vedo vse. O Anninem odhodu so brali v časopisu.

„Tvoja žena da je na poti? Včeraj sem jo videl v mestu. Objemala je Jamesa Frebellsa!“

„To ni res! To ni res!“

„Prišezem!“

„Lažete. Vsi lažete!“

„Je že dobro. Mislili smo, da ti bomo ustregli.“

Kje so videli Anno? Kje se skriva? Njen revolver je ostal v predalu nočne omarice. Ni ga vzela s seboj. Rekla mi je, da ga ima zaradi tatov.

Vtaknil sem revolver v žep. Če je vse res, jo bom ubil. Oba bom ubil. Presenetil ju bom. Včeraj so jo še videli v mestu. James Frebells jo je spremljal. Sedaj vem, kje se skriva. Kolega mi je povedal in vem, da se mi ni zlagal.

Res je ona! Sedaj sedi na klopi v parku. James jo drži objeto. Svoj obraz je približal njenemu. Skrit sem v temi, zato me ne moreta videti. Anna ga je objela, njegove ustnice se bližajo njenim. Bolečino čutim povsod. Slišim materin jok. Gregov glas, njegov avto, Annin smeh... moj bog, glavo mi bo razneslo. Potegnili sem revolver iz žepa. Vsega sem izpraznil na njiju. Vmes sem tulil:

„Nesnaga! Nesnaga!“

Zaslišal sem krike. Luč se je prižgala. Kaj delajo vsi ti ljudje okoli mene? Pravijo, da sem znorel, da sem znorel. Da sem znorel!

*

„Hočete cigareto, Rex?“

„Ne kadim, doktor. Lahko zdaj vstanem?“

„Prosim.“

„Koliko je ura, doktor?“

„Nekaj čez pet. Dolgo ste mi pripovedovali, Rex. Peljali vas bomo v sobo.“

„Hvala. Zelo ste prijazni. Me bodo kaznovali, doktor?“

„Vi ste bolni, Rex. In sodišče je do takih zelo obzirno.“

*

Doktor Colbery, ravnatelj centralne psihiatrične klinike, je hotel zapustiti pisarno, ko ga je ustavila sestra:

„Doktor Colbery, žena vašega novega bolnika je tukaj. Igralec James Frebells je z njo. Rada bi govorila z vami. Pravkar se je vrnila s potovanja in zvedela iz časopisov...“

Doktor je globoko vzdihnil.

„Žena tega ubogega bolnika zanj ne živi več. Prav tako ne James Frebells. Streljal je nanju, na platno, pred dvema dnevoma sredi predstave v kino dvorani.“

„Ne razumem...“

„Težko je razumeti. Kje sta?“

„V čakalnici.“

„Govoril bom z njima in jima razložil.“

„Ali bosta razumela?“

„Bolje kot vi, sestra, bolj kot vi...“

JO HANS RÖSLER

Dekle z napako

Elizabeta je bila lepa kot mlad dan.

To se je zdelo tudi Henriku. Do ušes je bil zaljubljen vanjo.

„Se želiš poročiti z njo!“

„Če bi se lahko trikrat poročil, bi se trikrat poročil z njo.“

„Zakon je resna zadeva.“

„Prav zato, Otokar, prav zato.“

„V zakon človek ne sme skočiti kot v vodo, Henriki!“

„Elizabeta nima napake,“ je rekel Henrik zaljubljen.

„Ti jo gledaš z zaljubljenimi očmi.“

„Seveda. Kako pa naj jo drugače gledam!“

„Z očmi znanstvenika, Henriki.“

„Ampak...“

„Pojdi h grafologu!“

„H komu!“

„Nesmisel, Otokar!“

Otokar je položil Henriku roko na ramo.

„Grafologija je resna znanost,“ je rekel. „Branje usode iz zvezd je nesmisel. Rokopis pa izdaja človekovo notranjost. Vzemi pismo ljubljenega dekleta in pojdí z njim h grafologu, pa ti bo povedal resnico o njej.“

Henrik je storil tako.

Odnasel je Elizabetino pismo h grafologu.

Grafolog si je nataknil velika očala.

„Tole pismo je napisala ženska roka.“

„Da.“

„Ženska je mlada.“

„Da.“

„Ženska je lepa.“

Henrik je triumfal.

Toda triumfal je prezgodaj.

Grafologov obraz se je zresnil.

„Ampak, mladi gospod...“

„Prosim!“

„Kakšne napake! Kakšne napake!“

„Elizabetine!“

„Ta ženska ni zvesta. Razsipna je in izogiba se dela. Prepirljiva je. Krade kot sraka in laže kot knjiga.“

To je bilo za Henrika preveč. Njegova ljubezen je pri pričli usahnula.

Nikoli več ni videl Elizabete.

Otokar, ki je komaj čakal na to, se je takoj poročil z njo.

Grafolog se je zmotil.

Elizabeta je bila zvesta kot zlato, pohlevna kot globlica in skromna kot vijolica.

Toda kljub temu je bil Otokar v zakonu nesrečen. Kajti dekle brez napake je kot angel v cerkvi, ki je samo na ogled, ni pa tovarišica v življenju. Kako bi sicer možki lahko nosili svoje neštete napake, če bi jih ne mogli prevrčati na ženo.

Zato, prijatelji, poročite se raje z dekletom z napakami!

Priporočamo za izbiro

- Rok Arih: **KROKIJ**, zbirka kratkih spisov, 164 str., pl 28.—
- France Bevk: **MOJA MLADOST**, pisateljevi spomini na mlada leta, 224 str., slik. priloge, polusnje 115.—
- Ivan Cankar: **EROTIKA**, faksimile prve izdaje iz leta 1899, 132 str., usnje 72.—
- Tone Čufar: **NOVA GAZ**, izbor spisov delavskega pisatelja, 240 str., ppl. 34.—
- Jože Dular: **KRKA UMIRA**, roman dolenske vasi, 452 str., pl. 51.—
- Damir Feigel: **OB OBRATU STOLETJA**, zbirka humoresk, 192 str., ppl. 33.—
- Drago Grah: **KONEC PRAVLJICE**, novele o mladih ljudeh, 228 str., polusnje 80.—
- Janez Gradišnik: **URA SPOMINA**, zbirka novel, 312 str., ppl. 50.—

Posamezne knjige lahko naročite po pošti. Plačilo možno tudi v obrokih.

KNJIGARNA „NAŠA KNJIGA“ CELOVEC, WULFENGASSE

Avstrijski dogodki

● Udeležba na 18. avstrijskem lesnem sejmu

Na letošnjem 18. Avstrijskem lesnem sejmu — Koroškem sejmu sodelujeta 1.302 razstavljalca iz 28 evropskih in prekomorskih dežel. Poleg 849 domačih podjetij tokrat sodeluje 454 razstavljalcev iz inozemstva, od teh 115 iz držav EFTA, 268 iz držav Evropske gospodarske skupnosti, 44 iz vzhodne Evrope in 26 iz prekomorskih dežel.

Kakor vsako leto je tudi letos z Avstrijskim lesnim sejmom povezanih vrsta razstav.

Inozemske posebne razstave obsegajo:

- kolektivno razstavo Furlanije-Juljske krajine,
- kolektivno razstavo gospodarskih zbornic Slovenije in Hrvaške s posebnim poudarkom na lesne izdelke in izdelke umetnostne obrti,
- posebna razstava Poljske in posebno razstavo Romunijo s poudarkom na pohištvo,
- posebno razstavo Romunije s poudarkom na stilno pohištvo ter
- posebno razstavo San Marina s poudarkom na znamke.

Avstrijska podjetja in ustanove imajo letos 11 razstav. V okvir lesnega gospodarstva sodijo: razstava zveznega lesnogospodarskega sveta „Gradimo z lesom“; model žagarskega obrata v pogonu, ki ga je pripravila strokovna zveza avstrijske žagarske industrije v sodelovanju z razstavljalci strojev za predelavo lesa; skupna razstava mizarjev in model mizarjskega obrata, ki ga je pripravilo zastopstvo mizarjev v sodelovanju z razstavljalci strojev za obdelavo lesa.

Poleg teh imajo posebne razstave še:

- ministrstvo za prosveto pod naslovom „Gorivo — izobrazba“,
- koroška zbornica obrtnega gospodarstva pod naslovom „Gospodinja živijo nevarno, tok je varen, če...“,
- koroška delavska zbornica pod naslovom „Pospeševanje gospodarstva — uspeh za vse“,
- KELAG pod naslovom „S tokom časa naprej“,
- ÖDK s prikazom izgradnje elektrarne v Rožku.
- zveza koroške opekarske industrije in
- zbornica za kmetijstvo in gozdarstvo pod naslovom „Varna delovna tehnika = dobro delo = gospodarska korist za vse“.

NOVICE IZ SLOVENIJE

● Pravljni svet na Pohorju

Lovrenski gozdarji so se lotili obnove starega višinskega jezera pod Planinko. Novo jezero, ki leži obdan s pečini, jasmami in gozdovi, je vir nekdanjih legend in pravljic o pohorskih jezerih pod Planinko. Prav zaradi tega so v turističnem društvu pripravili načrt za naravni park. Ob sprehajalni poti, ki bo dolga nekaj čez pol kilometra, so določili 50 krajev za postavitev pravljinih figur in objektov. Gre za plastične, gumijaste in podobne figure, pravljina bitja in živali ter tudi za makete hiš in tehničnih objektov, kjer bi prikazali delo pohorskih steklarjev, kovačev, drvarjev, gozdarjev, lovcev in kmetov. S tem parkom in jezerom bo osrednje Pohorje veliko pridobilo, saj spada zaradi svojih naravnih lepote med najlepša območja na tem pogorju.

● Nov uspeh v Radencih

Zdravilišče v Radencih je pred nedavnim proslavilo izreden uspeh svojih proizvodnih obratov. V nekaj več kot sedmih mesecih so napolnili v steklenice toliko mineralne vode kot vse preteklo leto. V tem razdobju so poslali na trg kar 72 milijonov steklenic slatine, po kateri je vedno večje povpraševanje. Tak uspeh so dosegli s pomočjo novih in moderniziranih nalivalnih linij ter večjih nalivalnih strojev. Pričakujejo, da bodo v letošnjem jubilejnim letu, ko praznuje zdravilišče 100-letnico, poslali na trg okoli 120 milijonov litrov mineralne vode.

RADIO PROGRAM

1. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.15, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00, 24.00.

Dnevne oddaje (razen sobote, nedelje in praznikov): 6.00 Pozdrav — 6.40 Jutranja opažanja — 6.45 Vesele melodije — 7.10 Včeraj zvečer v svetu — 7.20 Jutranja telovadba — 8.45 Dobrodošli z novicami — 9.00 Za prijatelje glasbe — 10.05 Magazin ob desetih — 11.00 Roman v nadaljevu — 11.15 Opoldanski koncert — 13.00 Operni koncert — 13.45 Gospodarska poročila — 14.00 Slavni orkestri, slavni dirigenti — 15.00 Več uka, več znanja — 15.45 Koncertna ura — 16.30 Majhne dragocenosti — 17.10 Kulturna poročila — 17.30 Mladinska redakcija — 18.00 Večerni koncert — 18.55 Danes zvečer boste videli in slišali.

1. PROGRAM

Sobota, 16. 8.: 6.05 Odkrito povedano — 6.09 Govori Fritz Schilling — 6.12 Vesele melodije — 8.15 Jutranja melodija — 8.15 Jutranja glasba — 9.00 Smeh sodi k olik — 10.05 Komorni koncert — 13.30 Tehnični pregled — 13.45 Iz opernega sveta — 14.30 Literarna delavnica — 15.00 Slavnostne igre v Bregencu — 16.30 V žarišču — 17.10 Ex libris — 18.30 Evropska komorna glasba — 20.00 Portret — 21.00 Solnograške slavnostne igre — 22.10 Srce sveta — 23.10 Mala nočna glasba.

Nedelja, 17. 8.: 6.05 Vesele melodije — 8.05 Teden dni svetovnih dogodkov — 13.30 Stališče — 13.45 Operni koncert — 15.00 Ljubite klasiko? 16.30 Stekališče evropskih rek — 17.05 Obzornik znanosti — 18.00 Veselje z glasbo — 19.10 Mojstri tričetrtinskega takta — 20.00 Orkestralni koncert — 22.10 Tribuna — 23.10 Glasba z Dunaja.

Ponedeljek, 18. 8.: 6.05 Odkrito povedano — 6.08 Preden odidete — 6.11 Vesele melodije — 13.45 Avstrijska pripovedka — 15.00 Biologija sladkih vod — 15.30 Slikar in model — 19.30 Raziskovalni nalog ORF — 20.00 Evropski koncert — 21.00 „Analiza“ — 22.10 Znanje časa — 23.10 Sodobna glasba.

Torek, 19. 8.: 6.05 Preden odidete — 6.12 Vesele melodije — 13.45 „Konec predora“ — 15.00 Kapitan na veliki vožnji — 17.10 Raziskovalci v gosteh — 19.30 Pedobe spomina — 19.45 Pesmi in balade — 20.30 Spectrum Austriac — 21.00 Strupi današnje civilizacije — 21.30 Klavirska glasba — 22.10 Filozofska antropologija — 23.10 Velja za nas vse — 23.20 Studio nove glasbe.

Sreda, 20. 8.: 6.05 Agrarna politika — 6.10 Vesele melodije — 15.00 Biologija sladkih vod — 15.30 Slikar in model — 17.10 Osnove spoznanja in morale — 19.30 Radijska pripovedka — 20.00 Slavnostne igre v Bregencu — 21.30 Socialna psihologija — 22.10 „Hesperien je“ — 23.10 Sodobna glasba.

Četrtek, 21. 8.: 6.05 Bilanca nekega romantika — 17.30 Iz raziskovalnega dela naših visokih šol — 20.00 Solnograške slavnostne igre — 22.35 Kraljica glasbil — 23.10 London — Pariz — Rim.

Petek, 22. 8.: 6.05 Nobeden ne bo zmagal — 6.08 Oddaja delavske zbornice — 6.12 Vesele melodije — 15.00 Biologija sladkih vod — 15.30 Slikar in model — 17.10 Iz sveta likovnih umetnosti — 19.30 Nemški sodobni romani — 20.00 „Imeti“, slušna igra — 21.15 Komorni koncert — 23.10 „Svet Daniela Defoea“ — 23.10 Dunajska pesem.

REGIONALNI PROGRAM

Poročila: 5.00, 5.50, 6.30, 7.45, 10.00, 12.45, 17.00, 19.00, 20.00, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje (razen sobote, nedelje in praznikov): 5.00 Pozdrav — 5.40 Jutranja opažanja — 5.45 Kmetijska oddaja — 6.05 Jutranja telovadba — 8.05 Zveneč jutranji pozdrav — 9.00 Šolska oddaja — 11.30 Kmetijska oddaja — 11.45 Za avtomobiliste — 12.00 Opoldanski zvonovi — 13.05 Objave — 14.00 Za ženo — 14.15 Slovenska oddaja — 15.30 Otroška ura — 16.00 Koncert po željah — 18.15 Odmev časa — 18.45 šport — 18.55 Lahko noč otrokom — 19.03 Pregled sporeda.

Sobota, 16. 8.: 5.05 Pisani zvoki — 5.43 Pisane jutranje melodije — 7.55 Naš hišni vrt — 8.20 Obzornik za ženo — 11.00 Naša lepa domovina — 13.45 Glasba po kosilu — 14.30 Dobrodošli na Koroškem — 15.30 koncert želja — 18.00 Vaš konjček — 18.40 Koroški profili — 19.40 Melodija in ritem — 20.10 Konzerve, nič kot konzerve — 21.00 Zveneča Avstrija — 22.50 Plesna glasba po naročilu.

Nedelja, 17. 8.: 6.08 Orgelska glasba — 7.35 Glasbeni jutranji pozdrav iz Avstrije — 8.05 Kmetijska oddaja — 8.15 Srečanje z mladostjo — 9.45 Glasba za razvedrilo — 10.30 Radijska pripovedka — 11.00 Dopoldanski koncert — 12.03 Za avtomobiliste — 13.10 Glasbeni desert — 13.45 Iz domovine — 14.30 Koncert želja — 16.00 Otroška ura — 16.30 Dunajska glasba — 17.05 Plesna glasba — 18.00 Majhen večerni koncert — 18.30 Pogovor o umetnosti — 18.45 Pridite in zapojte — 19.00 Nedeljski šport — 19.00 Govori deželni glavar — 20.10 Trideset stopinj v senci — 21.30 Peter Aleksander pripoveduje.

Ponedeljek, 18. 8.: 5.05 Vesel začetek dneva — 8.15 Obzornik za ženo — 9.00 Prijubljene melodije — 9.30 Pisan svet — 11.00 Ljudska glasba — 13.45 Glasba po kosilu — 13.55 Davčno pravo — 14.00 Za ženo

● Uspeh slovenskega podjetja

Na nedavni drugi licitaciji v Pakistanu je mariborska „Metalna“ v hudi mednarodni konkurenci dobila kot najcenejši ponudnik naročilo za dobavo šest tunelskih zapornic za elektranjo Tarbela Dam. Vrednost tega posla znaša 1,2 milijona dolarjev. Na licitaciji so razen „Metalne“ sodelovala podjetja iz Japonske, Francije, Zahodne Nemčije, Italije, Avstrije, Švice in Portugalske. „Metalna“ je bila najcenejši ponudnik že na prvi licitaciji, ko je dobila naročilo za dobavo osemindvajset zapornic za glavno pregrado na isti hidrocentrali.

— 15.15 Koroški knjižni kotichek — 16.00 Venček melodij — 17.10 „Šala potuje okoli sveta“ — 19.15 Vsakdanji problemi pod lupjo — 19.35 Melodija in ritem — 20.10 Komedijska — 21.30 Glasba sosedov.

Torek, 19. 8.: 5.05 Godba na pihala — 5.33 Zvoki godbe na pihala — 9.00 Prijubljene melodije — 9.30 Dežela ob Dravi — 11.00 Ljudska glasba — 13.45 Glasba po kosilu — 13.45 Za našo mladino — 15.00 Komorna glasba — 16.00 Venček melodij — 17.10 „Kadar potujemo na deželo...“ — 18.00 Oddaja za delavce — 19.15 Slišiš pšmico — 19.35 Melodija in ritem — 20.10 Salzburške slavnostne igre.

Sreda, 20. 8.: 5.05 Začetek dneva s pihalno glasbo — 5.33 Godba na pihala — 9.30 Melodije iz operet — 11.00 Veseli zvoki — 13.45 Glasba po kosilu — 15.00 Iz novih knjig koroških založb — 15.15 „General z balno roko, pripovedka — 15.30 Koroška včeraj in danes — 16.00 Venček melodij — 17.10 Radijska družba — 18.00 Ljudska izobrazba na Koroškem — 19.15 Obisk pri koroških zborih — 19.35 Melodija in ritem — 20.10 „Variacije gospe Viktorija“ — 21.00 Kako so Dunajčani v prejšnjih stoletjih doživljali posebne dogodke — 21.15 Pozor, snemanje!

Četrtek, 21. 8.: 5.05 Godba na pihala — 5.33 Ljudske viže — 9.00 Prijubljene melodije — 9.30 Petnajst minut s triom Emberg — 9.45 Iz dobrih starih časov — 13.45 Glasba po kosilu — 15.00 Ura pesmi — 16.00 Venček melodij — 17.10 V dunajski koncertni kavarni — 18.00 Oddaja kmetijske zbornice — 19.15 Veselo in zabavno — 19.35 Melodija in ritem — 20.10 Ljudska slušna igra — 21.00 Zveneče platno.

Petek, 22. 8.: 5.05 Začetek dneva s pihalno godbo — 5.33 Ljudska glasba — 8.15 Obzornik za ženo — 9.00 Prijubljene melodije — 10.05 Glasba za razvedrilo — 11.00 Veselo petje in igranje — 13.35 Glasba po kosilu — 14.00 Pravljice v narečju — 15.00 Komorna glasba — 16.00 Venček melodij — 17.10 motorevija — 19.15 Veselo in razpoloženo — 19.30 motorevija — 19.15 Veselo in razpoloženo — 19.30 XY ve vse — 19.35 Melodija in ritem — 20.10 Zveneča alpska dežela — 21.10 Evroreport — 22.25 Jugovzhodna okretnica.

SLOVENSKE ODDAJE

Sobota, 16. 8.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

Nedelja, 17. 8.: 7.00 Duhovni nagovor — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 18. 8.: 14.15 Informacije — Za našo vas — 18.00 Za naše male poslušalce.

Torek, 19. 8.: 14.15 Informacije — Koroška kronika — Popevke — športni mozaik.

Sreda, 20. 8.: 14.15 Informacije — 5 minut za gospodarstvo — Zbori pojejo.

Četrtek, 21. 8.: 14.15 Informacije — Vestil iz kmetijstva — Slavonski solisti.

Petek, 22. 8.: 14.15 Informacije — Iz ljudstva za ljudstvo (O slovenskem planinskem društvu na Koroškem) — Cerkev in svet.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 4.30, 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 19.00, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje (razen ob nedeljah in praznikih): 5.30 Svetujemo vam — 6.00 Napotki za turiste — 6.50 Danes za vas — 7.00 Telesna vzgoja — 8.00 Pregled sporeda — 10.15 Pri vas doma — 11.00 Turistični napotki — 12.00 Na današnji dan — 12.30 Kmetijski svetil — 13.00 Priladitve dneva in pregled sporeda — 13.10 Obvestila — 13.30 Priporočajo vam — 15.00 Komentariji — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 19.00 Lahko noč, otroci — 19.10 Obvestila — 19.15 Glasbene razglednice — 22.00 Pregled sporeda za naslednji dan — 23.05 Literarni nokturno.

AVSTRIJA

Sobota, 16. 8.: 14.00 Mednarodni teniški turnir — 16.00 Za otroke — 16.20 za mladino — 16.30 Beatclub — 17.05 Za družino — 17.30 Za filateliste — 18.00 Tedenski obzornik — 18.25 Kultura aktualno — 19.30 Čas v sliki — 20.06 šport — 20.15 Poroka na Bodenskem jezeru, opereta — 22.15 športni žurnal — 22.45 Čas v sliki — 22.55 Mož iz Arizone.

Nedelja, 17. 8.: 14.00 Prenos mednarodnega teniškega turnirja — 16.30 Za otroke — 16.40 Za mladino — 17.45 Kontakt — 18.00 Ernst Waldbrunn bere Karla Maya — 18.30 Veselje z glasbo — 19.00 Čas v sliki — 19.30 šport — 20.15 „Bunbury“ — 21.55 Čas v sliki — 11.05 Kolesarsko svetovno prvenstvo.

Ponedeljek, 18. 8.: 14.00 Prenos mednarodnega teniškega turnirja — 18.25 Avstrijska podoba — 18.50 Komor nas veter zavleče — 19.30 Čas v sliki — 20.06 šport — 20.15 Lopovi proti lopovom — 21.05 Teleshport — 22.05 Čas v sliki — 22.15 Specialno za vas.

Torek, 19. 8.: 18.00 Smeh je dovoljen — 18.25 Kultura aktualno — 18.50 Rinaldo Rinaldino — 19.30 Čas v sliki — 20.06 šport — 20.15 Kdo sem? — 21.00 Iz serije: „Gledališče in diskusija“ — 22.25 Čas v sliki — 22.35 Kolesarsko svetovno prvenstvo.

Sreda, 20. 8.: 11.00 Slovo od oblakov — 12.35 Teleshport — 15.00 Kolesarsko prvenstvo — 17.00 Za otroke — 17.40 Za mladino — 17.55 Lassie — 18.25 Podoba Avstrije — 18.50 Televizijska kuhinja — 19.30 Čas v sliki — 20.06 šport — 20.15 Udo in njegova glasba — 21.15 Dnevnik morlica — 22.55 Čas v sliki — 23.05 Svetovne kolesarske dirke.

Četrtek, 21. 8.: 18.05 Majhne dragocenosti velikih mojstrov — 18.50 športni mozaik — 18.50 Policijsko poročilo Dragnet — 19.30 Čas v sliki — 20.06 šport — 20.15 Naša draga gospodična Grandet — 22.10 Čas v sliki — 22.20 in papiga se smeje, vesela opera.

Petek, 22. 8.: 11.00 Zenitveni stroj — 18.00 Znanost aktualno — 18.25 Avstrijska podoba — 18.50 Zračni taksi — 19.30 Čas v sliki — 20.06 šport — 20.15 Salto mortale — 21.15 Podoba časa — 22.15 Čas v sliki — 22.25 Svetovno kolesarsko prvenstvo.

Sobota, 16. 8.: 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Počitniško potovanje — 9.20 Domače viže — 9.50 Naš avtopostop — 12.10 Pri skladatelju Saint-Saensu — 12.40 Z domačimi ansambli in pevci — 14.05 Glasbena pravljica — 14.25 Polke in valčki z Dunaja — 15.20 Glasbeni intermezzo — 15.40 Poje mezzosopranistka Ruža Pospíš — 17.05 Gremo v kino — 17.35 Poje zbor iz Ribnice — 18.15 „Top-pops 11“ — 18.15 S knjižnega trga — 19.15 Z ansambli Rudija Bardorferja — 20.00 Večer z napovedovalko Hieng Bredo — 22.30 Zabavna radijska igra — 22.15 Oddaja za naše izseljence — 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.

Nedelja, 17. 8.: 8.05 Radijska igra za otroke — 8.48 Skladbe za mladi svet — 9.05 Srečanje v studiu 14 — 10.05 Še pomnite tovariši — 10.30 Pesmi borbe in dela — 10.50 Voščila — 13.15 Zabavna glasba — 13.30 Z novimi ansambli domačih viž — 13.40 Nedeljska reportaža — 14.00 Vrtljak zabavnih melodij — 15.05 Popolne ob zabavni glasbi — 15.30 Humoreska tedna — 16.05 Narodna zabavna glasba — 17.05 Nedeljsko športno popoldne — 19.15 Jugotonove glasbene razglednice — 20.00 Zabavna glasbena oddaja — 22.15 Zaplešite z nami — 23.15 Godala v noči.

Ponedeljek, 18. 8.: 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Za mlade radovedneže — 9.20 Z orkestrom Johnny Williams — 9.45 Iz mladinskega glasbenega arhiva — 12.10 Iz opusa Blaža Arnič — 12.40 Majhen koncert pihalnih orkestror — 14.05 Lepe melodije — 14.35 Voščila — 15.20 Glasbeni intermezzo — 15.40 Pojsta zbor Prosvetnega društva iz železne Kaple „France Pasterk-Lenart“ — 17.05 Odlomki iz opere „Othello“ — 18.35 iz arhiva lahke glasbe — 19.15 S pihalnim orkestrom Francija Puharja — 22.15 Za ljubitelja jazz — 23.15 Z velikimi orkestri zabavne glasbe.

Torek, 19. 8.: 8.08 Opera matineja — 9.05 Počitniško potovanje — 9.20 „Morda vam bo všeč“ — Rapsodija v A-duru — 12.40 Slovenske narodne pesmi — 14.05 Iz albuma skladb za mladino — 14.20 Popoldanski koncert lahke glasbe — 15.20 Glasbeni intermezzo — 15.40 Dvorak: štirje slovanski plesi — 17.05 Popoldanski koncert Sinfoničnega orkestra RTV Ljubljana — 18.15 V terek na svideenje — 19.15 Z ansambli Lojzeta Slaka — 20.00 Radijska igra — 21.29 Parada popevk — 22.15 Jugoslovanska glasba — 23.15 Plesni in zabavni orkester Jug. radijskih postaj.

Sreda, 20. 8.: 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.20 Z majhnimi ansambli zabavne glasbe — 9.45 Počitniški kažipot — 12.10 Dva odlomka iz opere „Koštana“ — 12.40 Od vasi do vasi — 14.05 Koncert za odih — 14.35 Voščila — 15.20 Glasbeni intermezzo — 15.40 Chopin: Variacije za klavir in orkester — 17.05 Mladina sebi in vam — 18.15 Iz solistične glasbe — 18.45 Kulturni kažipot — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 Koncert opernih melodij — 21.00 Mozaik zabavnih melodij — 22.15 S festivalov jazz — 23.15 Godala v ritmu.

Četrtek, 21. 8.: Glasbena matineja — 9.05 Počitniško potovanje — 9.20 Iz zakladnice resne glasbe — 12.10 Igra Londonski filharmonični orkester — 12.40 Jugoslovanske narodne pesmi — 14.05 Mladina poje — 14.20 Operetne melodije — 15.20 Glasbeni intermezzo — 15.40 Odlomki iz opere „Lucia Lammermoor“ — 17.05 Četrtnov simfonični koncert — 18.15 Turizem in glasba — 19.15 S pevko Eldo Viler — 20.00 Četrtnov večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Od lisenca do lisenca — 22.15 Večer Bachove glasbe — 23.00 V gosteh pri tujih radijskih postajah — 23.30 Z jugoslovanskimi pevci zabavne glasbe.

Petek, 22. 8.: 8.08 Opera matineja — 9.05 Pionirski tednik — 9.35 „Morda vam bo všeč“ — 12.10 Glasba iz starih časov — 12.40 Čez polja in potoke — 14.05 Lahka glasba za razvedrilo — 14.35 Voščila — 15.20 Napotki za turiste — 15.25 Glasbeni intermezzo — 15.40 Medjimurska rapsodija — 17.05 Človek in zdravje — 17.15 Koncert po željah — 18.15 Zvočni razgledi po zabavni glasbi — 18.50 Na mednarodnih križpotjih — 19.15 Z ansambli Borisa Kovčiča — 20.00 Mali koncert zbor iz Celja — 20.30 Dobimo se ob isti uri — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakah — 22.15 Plesna glasba — 23.15 Razpoloženska glasba z velikimi orkestri.

Sobota, 16. 8.: 17.55 Novi ansambli nove melodije — 18.25 Disneyev svet — 19.15 Sprehod skozi čas — 20.00 Dnevnik — 20.35 Magazin — 21.35 Rezervirano za smeh — 22.00 Serijski film — 23.00 Kažipot — 23.20 Poročila.

Nedelja, 17. 8.: 9.00 Madžarski pregled — 9.30 Po domače z ansambli Mihe Dovžana — 10.00 Kmetijska oddaja — 10.45 Propagandna oddaja — 10.50 Disneyev svet — 11.40 Kažipot — 15.00 Dirke motornih čolnov — 18.10 Labirint smrti, jugoslovansko-nemški film — 20.00 Dnevnik — 20.35 Fantje in dekleta — 21.10 Videofon — 21.35 športni pregled — 22.05 Dnevnik.

Ponedeljek, 18. 8.: 18.20 Skrivnost Williama Storitz, nadaljevanje filma — 18.50 Človek ne jezi se — 19.20 Kibernetika v diagnostiki, sovjetski poljudno-znanstveni film — 20.00 Dnevnik — 20.35 T. M. Plaut: Amfritron — Glasbena oddaja — Poročila.

Torek, 19. 8.: 18.00 Grand variete, oddaja za otroke — 18.20 Teddy Wilson, oddaja iz cikla jazz festival — 18.40 Risanka — 18.45 Po Sloveniji — 19.05 Na sedmi stezi — 20.00 Dnevnik — 20.35 Bankovec za milijon funtov, angleški film — 22.00 Fjord šaljalpn — 23.00 Poročila.

Sreda, 20. 8.: 17.15 Madžarski pregled — 17.45 Rastima, oddaja za otroke — 18.30 Veliki mojstri, serijski film — 19.00 Pisan trak — 19.15 Dubrovniške poletne prireditve — 20.00 Dnevnik — 20.35 S. Prokofjev: Romeo in Julija, balet — 22.20 Poročila.

Četrtek, 21. 8.: 18.15 Pionirski dnevnik — 18.45 Komedijska — 20.00 Dnevnik — 20.35 Vozniško dovoljenje prosim — 21.20 Amerika, ceste in ljudje — 22.00 Smärt — 22.30 Poročila.

Petek, 22. 8.: 18.30 Lassie, film za otroke — 19.00 Po Sloveniji — 19.20 Naš globus — 20.00 Dnevnik — 20.35 Mladi možje, italijanski film — 22.10 Poletni Quiz — 23.40 Poročila.